

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Obor: Studium humanitní vzdělanosti

Průnik cílů a preferencí menšinové organizace a příslušníků menšiny.

Příklad Česko-slovenského klubu.

(bakalářská práce)

Autor: Monika Kubincová

Vedoucí práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

Praha 2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 26.6.2005

.....

podpis

Poděkování

Moje poďakovanie patrí vedúcej mojej bakalárskej práce, pani PhDr. Dane Bittnerovej, CSc. za odborné vedenie pri spracovávaní tejto práce, za poskytnutie vzácných rád a pripomienok a za jej cenný čas, ktorý mi bola ochotná poskytnúť.

Obsah

Úvod.....	5
Metodologie.....	7
1. Národnostní menšiny a jejich organizace.....	11
1.1 Definice národnostních menšin.....	11
1.2 Péče státu o národnostní menšiny.....	13
1.3 Organizace menšin.....	15
2. Slováci v České republice.....	18
2.1 Slováci jako cizinci v České republice.....	18
2.2 Slováci jako menšina v České republice.....	18
3. Spolkový život Slováků v ČR.....	23
3.1 Stručná historie nejdůležitějších slovenských spolků v ČR.....	23
3.2 Slovenské spolky v ČR dnes.....	25
3.3 Přehled slovenských institucí v ČR, v roce 2008.....	27
4. Slovensko-český klub.....	32
5. Časopis Slovenské Dotyky.....	37
5.1 Zachovávání bilingvizmu.....	40
5.2 Cíle zachovávat a rozvíjet kulturu.....	46
5.3 Zachovávání identity.....	51
5.4 Prohlubování vzájemnosti a zvýšení informovanosti.....	52
5.5 Shrnutí analýzy časopisu Slovenské Dotyky.....	53
6. Zájem o slovenské spolky v ČR ze strany českých Slováků.....	54
6.1 Názory mladých Slováků na význam menšinových organizací.....	55
Závěr.....	59
Seznam literatury.....	63
Přílohy.....	65

Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou menšin, konkrétně slovenskou menšinou v České republice. Cílem práce je představit jednu rovinu existence slovenské menšiny v České republice. Práce analyzuje možný průnik institucionálního, společensko-kulturního fungování slovenské menšiny a zájmu Slováků o tuto specifickou formu sdílení a udržování výchozích kořenů a kulturních preferencí. Zvolený problém pak řeší na příkladu vybraného občanského sdružení a skupiny slovenských studentů českých vysokých škol.

První, teoretická část práce seznamuje s postavením menšin v České republice a s legislativním rámcem, ve kterém se pohybují s ohledem na specifika týkající se zkoumané slovenské menšiny. K právům menšin patří také právo vytvářet si svoje vlastní organizace v rámci občanského sektoru, na základě čeho jsou zejména ve formě občanských sdružení zakládány i slovenské spolky a organizace, kterých stručnou historii i současný přehled spolu s jejich charakteristikou práce následně předkládá.

Druhá část práce je zaměřena na řešení výzkumné otázky: Do jaké míry nabídka aktivit vybraného občanského sdružení Slovensko-český klub koresponduje s očekáváními mladých slovenských imigrantů? Tedy v přesahu, zda vůbec menšinová organizace je potencionálně relevantní formou menšinového života pro vybranou skupinu respondentů, jaké obsahy jí mladí Slováci připisují a v jakých kontextech ji akceptují jako nezastupitelnou? Pro řešení zvolených otázek byla využita kvalitativní metoda¹ sběru dat a vyhodnocení.

Občanské sdružení Slovensko-český klub je s ohledem na zvolenou výzkumnou otázku představeno zejména s ohledem na jejich proklamované cíle i reálné aktivity, které vyvíjí. Po charakteristice činností a cílů spolku je provedena také analýza časopisu Slovenské dotyky, který klub vydává a je pro něj stěžejný. Zařazení analýzy tohoto periodika mělo pak prohloubit poznání, do jaké míry sledované občanské sdružení naplňuje své cíle a zároveň nakolik nacházejí cíle klubu v tomto měsíčníku svůj odraz.

¹ „Cílem konstrukce vzorku v kvalitativním výzkumu je reprezentovat populaci problému, populaci jeho relevantních dimenzí.“ (Disman, 2002)

Poslední kapitola práce se soustřeďuje na koncepty mladých Slováků. Předkládá výsledky dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů se Slováky žijícími v České republice. Šetření se zabývalo otázkou, jestli je pro mladé Slováky v ČR zajímavá nabídka menšinových organizací, jestli je znají, účastní se akcí, které pořádají a zdali považují za důležité, že mají možnost se tímto způsobem účastnit menšinového života.

Analýza cílů a činnosti občanského sdružení Slovensko-český klub a výsledků výzkumu u mladých Slováků pak svůj průnik nachází v závěru práce. Odpovědi slovenských studentů jsou nakonec porovnány s nabídkou klubu s cílem zjistit, jestli se tato poptávka překrývá s nabídkou Slovensko-českého klubu.

Metodologie

Práce je založená na datech, která byla získána na základě obsahové analýzy internetových stránek, účelových tiskovin a periodika, prostřednictvím nichž se prezentuje vybrané občanské sdružení Slovenský-český klub, a pomocí empirického výzkumu u vybrané skupiny respondentů.

Sledovaná organizace a výzkumný vzorek

Občanské sdružení

Z existujících slovenských menšinových organizací byl vybrán Slovensko-český klub, který byl zvolen z několika důvodů. Zaprvé, protože je to spolek se širokým spektrem aktivit oslovující různé generace a spolupracující se slovenskými organizacemi na mezinárodní úrovni, zadruhé je to spolek s velkou členskou základnou po celé České republice a zatřetí proto, že kromě organizování kulturního a společenského života se zajímá také o legislativní problémy menšin a jeho členové se podílejí na ochraně a rozvíjení menšinových prav prostřednictvím účasti v Radě vlády ČR pro národnostní menšiny. (Dále viz kapitola Slovensko-český klub.)

Dalším důvodem byla i skutečnost, že tento spolek vydává pravidelné periodikum a je agilní v oblasti uveřejňování účelových tiskovin. Tedy z hlediska výzkumu poskytoval mnoho materiálu.

Skupina slovenských studentů

Do výzkumného vzorku byli zahrnuti mladí slovenští imigranti. Zaměření se na tuto skupinu slovenské populace v ČR bylo zvoleno jak s ohledem na jejich ještě živé vazby na slovenskou společnost v SR, tak na jejich otevřenost vůči nejrůznějším kulturním, institucionálně garantovaným nabídkám. Proto bylo lze předpokládat, že budou o nabídce menšinové organizace přemýšlet ve více rovinách.

Mladí Slováci byli vybráni na základě několika kritérií. Prvním bylo kritérium věku, do výzkumu byli zařazeni lidé ve věku 20-30 let. Druhým kritériem byla podmínka studia na české vysoké škole. To bylo z důvodu snahy o oslovení skupiny, která by byla vzdělanostními východisky homogenní. Třetím kritériem bylo

rovnorné rozložení mužů a žen ve vzorku. Čtvrtým kritériem byla délka pobytu v ČR, která byla stanovená minimálně na dva roky. Většina respondentů žije v Praze mezi 2-3 lety (12), 3-4 (9), 4-5 let (6), více než 5 let (3).

Při výzkumu bylo osloveno 40 respondentů (20 mužů a 20 žen). Reálně se však účastnilo pouze 30 respondentů. S ohledem na vstřícnost respondentů ovšem došlo k mírné převaze počtu žen (17) vůči mužům (13).

Jak bylo výše uvedeno, pro výzkum byli osloveni studenti vysokých škol. Celkem 15 studentů studovalo na vysokých školách humanitního zaměření (včetně práv), 8 se profilovalo v technických oborech a 7 studentů studovalo ekonomické obory.

Přestože kritériem výběru nebyla regionální východiska studentů, je zajímavé tuto skutečnost rozvést. Největší zastoupení ve vzorku měli studenti pocházející z Košic a okolí (14), další pak pocházeli z ostatních východoslovenských městských lokalit (Prešov, Bardějov, Michalovce atd.) (8). Ostatní pocházeli ze středního Slovenska (6). Nejméně byli zastoupení studenti z lokalit ze západního Slovenska (2).

Techniky sběru a zpracování dat

Práce s textovými dokumenty

Jak již bylo výše uvedeno, analýza profilu sledovaného občanského sdružení Slovensko-českého klubu byla založena na rozboru textových dokumentů, které o sobě produkuje menšinová organizace.

Jedná se v zásadě o tyto typy dokumentů:

1. *internetové stránky*
2. *účelové tisky*, mezi které zahrnují programy z aktivit spolku, pozvánky na aktivity, včetně plakátů, popřípadě sborníky textů vážící se k problematice institucionalizace slovenské menšiny
3. *stanovy*
4. *pravidelné periodikum Slovenské dotyky*. Pro účely práce byl vybrán ročník 2007. Volba tohoto ročníku korespondovala s dobou empirického šetření u

vybraných respondentů. Tedy v případě, že by respondenti měli o periodikum zájem, měli by v paměti nejspíše poslední ročník Dotyků.

5. videonahrávky

Dokumenty pro analýzu byly získány přímo z organizací, internetových stránek, z knihovny a archivu.

U výše uvedených dokumentů byly sledovány informace, které se vztahují k profilu spolku, deklarovaným cílům a k jejich naplňování. (Viz kapitoly Slovensko-český klub a Slovenské Dotyky)

Empirický sběr dat

Výzkum u vybraných respondentů se konal v dubnu až v květnu 2008 v Praze, a to metodou dotazníkového šetření a strukturovaných rozhovorů. Základem byl dotazník, který doplnily strukturované rozhovory, jež proběhly bezprostředně při odevzdání vyplněného dotazníku.

Dotazník byl zaměřen na otázky znalosti slovenských spolků v ČR, jestli jsou studenti obeznámeni s akcemi, které tyto spolky organizují a také, jestli je vůbec existence takových spolků zaujímá a jaké akce by pro ně byly atraktivní. Zaujímalo mě také, jestli by účast na těchto akcích byla podmíněná tím, že jsou organizovány pro slovenskou komunitu. Dotazník byl rozvržen do 14 otázek, z toho třech otevřených. Přičemž otevřené otázky velice dobře umožňovaly kvalitativní interpretaci dat.

Strukturovaný rozhovor² se týkal témat, jaký přínos vidí v menšinových organizacích obecně. Odpovědi na otázky jsem zaznamenávala písemně.

Vyhodnocení dotazníků a strukturovaných rozhovorů

Dotazníkům byla přidělena čísla D1-D30. K nim byly paralelně připojeny přepisy strukturovaných rozhovorů. S ohledem na relativně malý výzkumný vzorek jsem tato data získána z dotazníku interpretovala kvalitativně, i když se jedná o kvantitativní metodu sběru dat. Při analýze dotazníků bylo použito v prvním kroku

² Zásady pro vedení interview kupř. Hendl (Hendl, 2002)

tematické kódování, tedy kategorie, které byly sledovány, byly dopředu určené. V rámci takto vzniklých tematických celků jsem pak přistoupila i ke kódování otevřenému, abych vyzdvihla nuance v konceptualizacích respondentů.

Hodnocení kvality a etika výzkumu

Snaha o důvěryhodnost výzkumu je zvyšována tím, že mu byl věnován dostatek času („dostatečné trvání“), dále pravidelnými konzultacemi s vedoucí práce, jako i tím, že jednotlivé informace byly získávány z více zdrojů a ověřovány. Hodnověrnost studie bude zaručena revizi (auditem), o kterou byl požádán vedoucí práce.

Při výzkumu byla dodržována základní pravidla etického výzkumu. Anonymita aktérů je zachována, všichni dotazováni byli obeznámeni s tím, že se jednalo o výzkum, který bude použitý v bakalářské práci. Pro potřeby výzkumu však není zachována anonymita zkoumaného občanského sdružení, s čímž byl jeho představitel také obeznámen. V práci jsou uvedené jenom informace od respondentů, kteří k tomu poskytli poučený souhlas. Badatel citlivě zachází s důvěrnými informacemi. V průběhu výzkumu byl brán ohled na svobodu odmítnutí účasti na projektu a možnost účastníků kdykoliv ukončit účast na projektu.

Jsem si vědomá, že získána data zachycují jen velice úzký výsek reality. Jejich platnost je omezená pouze na sledovanou skupinu a občanské sdružení. V tomto smyslu jsem vyhodnocovala veškerá získaná data, interpretovala je a zároveň formulovala závěry.

1. Národnostní menšiny v ČR a jejich organizace

„Česká republika je již nyní zemí mnohokulturní a mnohonárodnostní. Pro společné bezproblémové soužití většinové společnosti s menšinami bylo mnoho vykonáno. Stále je však zapotřebí menšiny ochraňovat, odstraňovat předsudky vůči nim a posilovat pravdivými informacemi a vhodnou legislativou jejich rovnoprávné postavení ve společnosti.“ (Stěhlíková, 2008)

1.1. Definice národnostních menšin

Český stát charakterizuje národnostní menšinu jako „společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“ (Zákon 273/2001 Sb.) Veřejná správa ČR nevede, na rozdíl od evidencí cizinců, evidenci příslušníků menšin,³ a garantuje, že jedinci nesmí na základě jeho národní příslušnosti vzejít žádná újma. (Ministerstvo vnitra ČR, 2008)

Český stát tedy považuje za příslušníka národnostní menšiny jedince, majícího české občanství a hlásícího se k jiné národní příslušnosti. Kromě těchto občanů ČR, kteří se hlásí k jiné než české národnosti a jsou tedy státem zařazováni do kategorie příslušník národnostní menšiny, žijí na území republiky ovšem i jinoetniční imigranti se statusem cizince. Cizinci jsou občané jiných států žijící na území ČR s trvalým nebo přechodným pobytem. Práva cizinců, tedy osob s povolením k pobytu, stanovují zvláštní předpisy. (Ministerstvo vnitra ČR, 2008)

³ Výnimku tvoří sčítání obyvatelstva, poskytování těchto informací je však i zde nepovinné.

Cizinec se stává podle zákona příslušníkem menšiny po získání českého státního občanství. Státní občanství České republiky může (nikoli musí) Ministerstvo vnitra na žádost udělit pouze osobě (cizinci nebo osobě bez státního občanství), která má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt, prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbuje své dosavadní občanství,⁴ nebyla v posledních pěti letech odsouzena pro úmyslný trestný čin, prokáže pohovorem před příslušným úřadem znalost českého jazyka.⁵ Dále musí žadatel plnit povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky,⁶ jako i povinnosti vyplývající ze zvláštních předpisů upravujících veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky. (Ministerstvo vnitra ČR, 2008)

Bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o jinoetnického občana či naopak cizince, obě tyto kategorie se podílejí na heterogenní etnické skladbě státu. Tedy i cizinci vytvářejí kulturně svébytné komunity nebo posilují státem uznané národnostní menšiny. Řada badatelů, kteří se zabývají mezietnickými vztahy proto, hovoří-li o národnostní menšině, vymezují ji z hlediska menšinového postavení trvale či dlouhodobě přítomného obyvatelstva státu en bloc.

Gabal takto definuje národnostní menšinu jako „skupinu obyvatelstva, která jako celek nepřijímá za svou „národní identitu“ státu, v němž žije.“ I když existuje mnoho problémů s touto terminologií (národní, etnický, kulturní). „[P]řesto je zřejmé že menšina je existujícím fenoménem, že lidé se skutečně cítí být příslušníky určité menšiny, jakkoliv věda a právo nebyly dosud s to poskytnout uspokojivé metody zachycení tohoto jevu.“ (Gabal, 1999, s.27.) Podle něj je z mezinárodní perspektivy koncept menšin především výsledkem politického vyvažování dvou principů- práva sebeurčení národů na jedné straně a stability mezinárodního systému na straně druhé. Obsah a význam pojmu národnostní menšina se tak vyvíjel od počátku jako kategorie

⁴ Existují však výjimky obojího občanství- kupříkladu za určitých podmínek může mít člověk slovenské i české občanství

⁵ To se nevztahuje se na žadatele, který je nebo byl státním občanem Slovenské republiky

⁶ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

mezinárodní politiky, jako produkt mezinárodní vůle a politických dohod, nikoliv jako společenskovední pojem či koncept.

1.2. Péče státu o národnostní menšiny

Všechny Evropské státy se dnes musí potýkat s otázkou národnostních menšin. Čím víc jsou menšiny zkoumány v souvislosti s migračními trendy, přes hraniční spolupráci, ale také s intelektuální výměnou. „[D]obře zvládnutá problematika národnostných menšin, roztrúsených po celej Európe mimo krajiny svojho pôvodu, môže byť stabilizujúcim faktorom pre celý kontinent. Ba čo viac, môže byť mostom medzi jednotlivými štátmi a nepochybne prináša pre národy a národnosti žijúce v rámci jedného štátu aj vzájomné kultúrne obohatenie.“ (Prívarová, 2006, s.7.)

Gabal navrhuje, že problémy národnostních menšin by měly být řešeny cestou posílení jejich identity, sebevědomí, kultury, národnosti. „Toto posílení identit je plně provázáno se získáním větší míry autonomie, samosprávy a politické svobody.“ (Gabal, 1999, s.42.) Podobné řešení problémů národnostních menšin navrhuje i Kymlicka. Ten tvrdí, že liberální demokratické státy nejsou etnicky a kulturně neutrální. Zastává pozici „liberal culturalist“, která je založena na snaze zavést rovnost a aby k tomu mohlo dojít, připouští zaručování zvláštních práv pro menšiny.⁷ Práva menšin musí chránit svobodu jednotlivce uvnitř skupiny a zaručit rovnost mezi jednotlivými skupinami. Souhlasí s ostatními liberálními autory v tom, že členství v určité kulturní, etnické nebo národní skupině je pro lidi důležité. (Kymlicka, 2003.) Když tedy chceme člověka respektovat jako jednotlivce, nemůžeme nerespektovat skupinovou identitu, která je součástí jeho individuální identity a nedá se od ní prostě odpojit.

Jelikož stát zaručuje majoritě prostředky k budování národa, stejné možnosti by měl podle Kymlicku zaručit i menšinám. Ty by měly také mít možnost budovat svoji vlastní národní společnost uvnitř státu („*societal culture*“). Prostředky, které

⁷ „[A]ttempts to integrate equality, and which justify granting special rights to minorities.“ (Kymlicka, 2003)

toto budování národa uvnitř státu umožňují, jsou například kontrola nad jazykem a nad školní výukou, podmínky a prostředky imigrace a naturalizace a vytyčování interních hranic atd. (Kymlicka, 2003.) Právě liberální teorie by měly nastavit limity toho, kam až můžou národní skupiny při budování národa zajít. Podle něj je potřebné vytvořit konsistentní teorii přípustné formy budování národa v rámci liberální demokracie. Podobně se vyjadřuje i Gabal, který říká, že „posledního vývoje válečných krizí i legislativního standardu je stále víc zřejmé, že důležitou podmínkou pro předcházení konfliktům je maximum politických svobod poskytnutých národnostní menšině, i za cenu aktivní podpory státních institucí.“ (Gabal, 1999, s.42.)

Postavení národnostní menšiny v ČR je dáno *Zákonem o právech příslušníků národnostních menšin- tzv. Menšinový zákon*.⁸ Menšinový zákon chápe právo na národnostní a etnickou identitu jako součást lidských prav. Příslušníkům národnostních menšin zaručuje svobodnou volbu příslušnosti k národnostní menšině, právo na sdružování, právo účastnit se kulturního, společenského a hospodářského života a veřejných záležitostí, užívat jména a příjmení v jazyce menšiny, právo na vícejazyčné názvy a označení obcí, v nichž žijí, dále užívat jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy a ve věcech volebních. Stejně tak i právo na vzdělávání v jazyce menšiny, na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin a na rozšiřování a přijímání informací v jazyce menšiny. Práva menšin se zavazuje chránit v souladu s Ústavou a s Listinou základních práv a svobod. Účast příslušníků menšin na řešení jich se týkajících věcí, jako je užívání mateřštiny ve veřejném životě, vzdělávání v jazyku menšin atd., upravují speciální zákony. (Zákon č.273/2001 Sb.)

Na ochranu menšin a dohlížení na dodržování jejich práv zřídila vláda ČR jako svůj poradní a iniciativní orgán *Radu vlády pro národnostní menšiny*. Rada vlády dává připomínky k zákonům, mezinárodním smlouvám, připravuje zprávu vlády o situaci národnostních menšin, jako i zprávy pro mezinárodní instituce atd. V radě jsou zástupci dvanácti státem uznaných menšin (bulharská, chorvatská,

⁸ Zákon č.273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin, schválený 10.7.2001, platný od 2.8. 2001

maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská). Předsedem rady je vždy člen vlády. Zasedají v ní náměstci ministra ze sedmi rezortů, zástupci Kanceláře prezidenta a Kanceláře ombudsmana. Zastoupení mají národnostní menšiny i v poradním sboru Ministerstva kultury pro národnostní kulturu a v poradním sboru Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro národní menšinové školství. Zřizovány jsou Výbory pro národnostní menšiny a to na úrovni místních samospráv, pokud menšina dosáhne zákonem stanovené procento. Komise pro národnostní menšiny mohou být zřizovány bez ohledu na toto stanovené procento (existují např. v Praze, Chebu, Jeseníku, Mostě, Liberci atd.). (Moravcová, 2008)

Pod gesci Rady vlády pro národnostní menšiny byly zpracovány základní principy, které Česká republika přijala po rozdělení federace jako dokument pod názvem *Koncept přístupu vlády k otázkám národnostních menšin v České republice*. Dokument shrnuje rozsah garantovaných práv příslušníků národnostních menšin v České republice a „prezentuje výslovnou vůli vlády přihlásit se k potřebě vytvářet podmínky pro naplňování národnostních práv, včetně ingerence ekonomické spoluúčasti ve vybraných oblastech. Příslušníky národnostních menšin jsou ve vztahu ke státu akcentovány potřeby materiální podpory při zajištění vhodných podmínek v oblasti spolkového života, vzdělávání v mateřském jazyce, šíření a přijímání informací v mateřském jazyce, užívání mateřského jazyka na veřejnosti a v úředním styku, uchování a rozvoj národnostních kultur“ (Sulitka, 2008)

V konkrétních krocích Rada vlády pro národnostní menšiny vypisuje výběrová řízení na projekty jednotlivých subjektů, které chtějí svoji činností naplnit usnesení Rady.

1.3. Organizace menšin

K tomu, aby se člen menšiny mohl se svým etnickým společenstvím ztotožňovat i v jiné zemi, než je země původu, mu pomáhají také menšinové spolky a sdružení. „Koncipování deklarované, a tedy i vědomě budované etnické identity v sobě zahrnuje řadu manifestovaných faktických i symbolických aktů, jež slouží k potvrzování vlastní identity (etnické totožnosti). Jejich uplatňování či naopak

rezervovanost k nim, pak naznačuje pozici etnické identity v žebříčku osobních priorit člověka. Klíčové a výchozí se v tomto ohledu jeví nahlížení etnické identity jako charakteristiky člověka.“ (Bittnerová, 2005, s.9.) Národní identitu pomáhají šířit a udržovat národní symboly, pomníky, abstraktní ideje, slavnosti, jako i důležité osobnosti. (Hroch, 2005). Mnohdy lidé hledají a vytvářejí si příležitosti, aby mohli svoji identitu deklarovat, k takovým projevům potvrzování a naplňování své etnické (skupinové) identity patří i podílení se a účast na životě skupiny, jako i vztah k jejím institucím a elitám. (Bittnerová, 2005.)

Prostředkem integrace minorit do majoritní společnosti je třetí sektor. Třetí neboli občanský sektor je spojen s pojetím občanské společnosti jako oblasti institucí, organizací a jedinců v prostoru mezi jednotlivcem a jeho rodinou, státem a trhem, v prostoru, ve kterém se lidé mohou dobrovolně sdružovat s cílem prosadit společné zájmy.“ (Dohnalová, 2006, s.176.) Vzniká zde možnost sdružování a prostor pro vytváření různých organizací, který mohou využít také členové národnostních menšin a vytvářet si tak svoje vlastní organizace a sdružení fungující nezávisle od státu. „Setkáváme se tak se sebeorganizováním jako schopností občanů, kteří nejsou k naplňování společných zájmů a potřeb stojících mimo trh pověřeni státem a kteří se přesto dokážou za tímto účelem sdružit. To je aspekt občanské společnosti: množina soukromých aktivit ve veřejném zájmu, sloužících obecnému dobru.“ (Dohnalová, 2004, s.22) Ač i dnes občané očekávají, že bude stát o ně pečovat, tak v mnohem méně než v minulosti. Mají větší důvěru sami v sebe. (Dohnalová, 2004) Občanům a tedy i příslušníkům menšin se v rámci občanského sektoru otevírá nabídka možností, čím třetí sektor rozšiřuje spektrum občanského a politického vyjádření.

Právo na sdružování ve vlastních národnostních organizacích (občanských sdruženích) využívají příslušníci národnostních menšin v souladu s Listinou základních práv a svobod a s dalšími právními předpisy. V Čechách je takto registrováno více než 120 organizací. „Schopnost vytvářet vlastní institucionální organizační struktury je v této souvislosti vnímána jako výraz identity národnostní menšiny jako celku.“ (Sulitka, 2008.)

Občanská sdružení, mezi která patří i většina spolků národnostních menšin v ČR, nejsou založené s cílem dosahování zisku. Důvodem pro získávání finančních prostředků vlastními komerčními aktivitami je zajištění prostředků na vlastní projekty a poslání. Finanční prostředky získávají také prostřednictvím dotační politiky poskytovanou z prostředků státního rozpočtu. Část finančních nákladů pokrývají členské příspěvky, sponzorské dary. Žádat můžou o granty prostřednictvím evropských fondů. (Dohnalová, 2004.)

Náplň menšinových organizací je velice široká. Odpovídá zájmu jejich zakladatelů a organizátorů. Myšlenka podpory menšiny při tom nemusí být jediným impulsem pro vznik a rozvíjení činnosti. Naopak často se idea sdružit se na základě příslušnosti k určité menšině pojí s primárním zájmem jedinců o určitou oblast kultury, sportu, o společenské setkávání či o jinak definovaný společný cíl. Skutečnost, že se v této organizaci a při této aktivitě setkávají lidé stejných či podobných východisek, je pak jen průnikem sdílených norem, hodnot a postojů, které si členové a zájemci o činnost instituce osvojili v procesu enkulturace a které je tedy ve svém důsledku přivedli ke společné aktivitě. (Leontiyeva et al., 2006)

Kromě menšinových organizací jednotlivých etnických skupin v rámci státu, existují také nevládní organizace mezinárodní působnosti, usilující kupříkladu o ochranu práv etnických, náboženských a jazykových menšin a původních obyvatel po celém světě.

2. Slováci v České republice

K Slovákům žijícím v ČR patří jak lidé se slovenským občanstvím, tak čeští občané hlásící se k slovenské národnosti, čili ti, kteří tvoří slovenskou národnostní menšinu v ČR. Na základě legislativy stát podporuje kulturní a společenské aktivity založené na etnických východiscích pouze pro příslušníky menšin, ne pro cizince. Pozornost menšinových spolků a občanských sdružení se však obrací jak k příslušníkům menšiny, tak k „cizincům“.

2.1. Slováci jako cizinci v České republice

Ke konci roku 2007 žilo v České republice legálně 392 087 cizinců (z toho dlouhodobě 234 069 a trvale 158 018),⁹ což je přibližně o 22 procenta více než v roce 2006 (321 000), čím tvoří téměř 4 procenta obyvatel. Nejpočetnější skupinou cizinců jsou v ČR lidé z Ukrajiny, dlouhodobě jich tu žije přes 125 500. Za nimi stojí Slováci, kterých je v Česku přihlášených přibližně 71 000. Na rozdíl od Ukrajinců se však Slováci nepotřebují k zaměstnání nebo k studiu hlásit na cizinecké policii, takže je jejich počet vyšší, než je jich nahlášených s trvalým nebo přechodným pobytem. Značnou část tvoří také slovenští studenti, kteří mají od roku 1999 stejné podmínky pro studium na VŠ než čeští studenti. Podle nejnovějších průzkumů se v poslední době ovšem zpomaluje tempo odchodu Slováků do zahraničí. Nejvíce jich ale nadále odchází právě do České republiky, kde jim nebrání žádná jazyková bariéra, ale také do Velké Británie, Maďarska, Rakouska a Irska.

2.2. Slováci jako menšina v České republice

Ve světě žije přibližně 2 miliony zahraničních Slováků. Z hlediska početnosti jsou Slováci největší národnostní menšinou v České republice a po USA také druhou největší slovenskou komunitou v zahraničí. Jelikož byli v minulosti jedním ze dvou státotvorných národů v rámci společného státu, jsou dnes Slováci v ČR poněkud specifickou menšinou. K dobrým slovensko- českým vztahům z velké části přispívá

⁹ Údaj z Ministerstva vnitra http://www.mvcr.cz/statistiky/migrace/2007/1231_celkem.pdf

nízká jazyková bariéra mezi jejich jazyky, blízkost kultur, podobnost hodnotových norem a jejich vzájemné každodenní společenské a ekonomické kontakty.

Podle Skalského „slovenská menšina v ČR je velmi sebedomá, aktivní a životaschopná, hoci z dlhodobějšího hľadiska je jej existencia ovplyvňovaná pomerne rýchlo prirodzenou asimiláciou, danou predovšetkým prevahou zmiešaných manželstiev. Táto asimilácia je z veľkej časti neutralizovaná migračnými pohybmi zo Slovenska.“ (Skalský, 2006,s.63.) Nosková vidí dôvod prirodzenej asimilácie Slovákov žijúcich v ČR v príbuznosti jazykú i kultur a v spoločnej histórii v rámci jedného štátu. (Nosková, 2008.) K najvýznamnejším požiadavkám komunity patrí v súčasnosti brániť asimiláciu a ztrátu dvojjazyčnosti, udržiavanie dobrých česko-slovenských vzťahú, riešiť deficit školstva a zastúpenie v ČT, pozastaviť pokles grantovej podpory zo strany Českej republiky atď.

Počty

Podľa posledného sčítania obyvateľ sú Slováci najväčšou menšinou v Českej republike v počte 193 tisíc obyvateľ. Tento počet je značne vyšší, než 21 tisíc obyvateľ druhej najväčšej národnostnej menšiny, Ukrajincú. K Vietnamskej národnosti¹⁰ sa prihlásilo 18 tisíc ľudí, ďalej to bolo 13 tisíc Polákov, 8 tisíc Rusú a 3 tisíc Nemcú i Bulharú.¹¹ (Sčítanie ľudu, 2001)

Z celkového počtu 193 190 občanú slovenskej národnosti je 94 744 mužú a 98 446 žien. Ďalších 2 783 ľudí sa prihlásilo k českej i slovenskej národnosti (z toho 1483 mužú a 1300 žien). Ako materský jazyk uvedlo slovenštinu témere 209 tisíc respondentú, český a slovenský ďalších 14 tisíc. Slovenský pôvod tu teda deklarovalo približne 223 tisíc obyvateľ.

Pri sčítaní sa najviac obyvateľ prihlásilo k slovenskej národnosti v Moravskoslezskom kraji (43 637, z toho najviac v Karvine a Ostrave), Ústeckem

¹⁰ Zatím ještě nejsou státem uznanou menšinou.

¹¹ Zatím poslední sčítání ľudu, domú a bytú se konalo k 1.3.2001. Příští sčítání by se mělo uskutečniť v roce 2011

kraji (22 214), v Hl.m. Praze (19 275). Nejmenší počet byl na Vysočině (3 732) a v Pardubickém kraji (5 932).¹²

Přesné počty Slováků (jako i ostatních národnostních menšin) však toto sčítání neukazuje. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je že při sčítání obyvatel byla kolonka pro národnost (i náboženské vyznání) nepovinná, proto se mnoho lidí nepřihlásilo k žádné národnosti.¹³ Tuto kolonku nevyplnilo až 173 tisíc obyvatel. Zajímavostí, jako i potvrzením nepřesnosti tohoto sčítání je, že se větší skupina lidí přihlásila kupříkladu k eskymácké národnosti.¹⁴ Co se týče slovenské menšiny, kvalifikovaný odhad Rady vlády pro národnostní menšiny¹⁵ hovoří až o 350- 400 tisíc obyvatelích slovenské národnosti žijících v České republice. (Skalský, 2006)

Legislativní rámec:

Právní rámec, ve kterém se pohybuje slovenská národnostní menšina v České republice, je určen několika dokumenty. Základní ochranu práv národnostních menšin zaručuje *Ústava ČR* a *Listina základních práv a svobod*. Dále jsou to významné mezinárodní dokumenty, jako je *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin* a nově ratifikovaná *Evropská charta regionálních či menšinových jazyků*, která je v České republice závazná od března 2007. Za svůj cíl si charta pokládá „chránit a podporovat užívání historických regionálních či menšinových jazyků v osobním i veřejném životě. Tímto aktem se Česká republika zavázala k ochraně polštiny a slovenštiny v oblastech vzdělání, soudních orgánů, orgánů veřejné správy, hromadných sdělovacích prostředků, kulturní činnosti a zařízení, hospodářského a sociálního života a přes hraniční výměny. Charta stanoví

¹² Podle sčítání lidu 2001, <http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/home>

¹³ „Posledné sčítanie v roku 2001 bolo z pohľadu nás, príslušníkov národnostných menšín výrazne negatívne ovplyvnené médiami, ktoré pod heslom ochrany osobných údajov respondentov sčítania nabádali, aby nepovinné rubriky o národnostnej príslušnosti...nevyplňovali. Toto sčítanie neprinieslo relevantné výsledky a jeho skreslené údaje vlastne v svojom dôsledku obmedzujú práva menšín, pretože napríklad vznik výborov pre národnostné menšiny na úrovni samosprávnych orgánov je limitovaný práve percentuálnym pomerom minority vo vzťahu k majorite.“ (Lipták, 2004,s.68.)

¹⁴ Z toho vyvstává problém, že tyto údaje slouží jako poklady pro udělování vládních grantů, což je velkým problémem kupříkladu u romské menšiny, jejíž reální počty značně a několikanásobně převyšují počet příslušníků, který byl získán sčítáním.

¹⁵ Dokumenty Rady vlády pro národnostní menšiny, Důvodová zpráva k ratifikaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků apod.

také podmínky užívání menšinových jazyků při jednání s orgány veřejné správy, veřejných služeb, ale i v hospodářské a sociální sféře.“ (Charta, 2008) Jednotlivé ustanovení charty však mají všeobecný charakter, podle V. Skalského je text charty spíš minimalistický, snažící se nepřijímat nové závazky, jenom shrnout zajištěnou realizaci. Sám podává návrh na Radu vlády zřídit nový grantový program (nebo alespoň okruh v rámci existujícího programu s příslušným navýšením závazného ukazovatele) na podporu ochrany regionálních či menšinových jazyků. (Skalský, 2006) Na přijetí změn týkajících se menšin se členové slovenské menšiny aktivně podíleli prostřednictvím svých zástupců v Radě vlády pro národnostní menšiny a v poradních zborech MK ČR a MŠMT ČR.

Postavení příslušníků slovenské národnostní menšiny výslovně upravuje dvojstranná smlouva mezi Českou a Slovenskou republikou o dobrém sousedství, přátelských vztazích a spolupráci, která je v platnosti od 1. července 1993¹⁶. Tato smlouva zaručuje „příslušníkům slovenské národnostní menšiny právo samostatně, jakož i ve společenství s jinými členy své skupiny svobodně se vyjadřovat, uchovávat a rozvíjet svou etnickou, kulturní, jazykovou a náboženskou svébytnost a rozvíjet svou kulturu ve všech směrech bez jakýchkoliv pokusů asimilovat je proti jejich vůli. Mají právo svobodně používat svého mateřského jazyka v soukromí i na veřejnosti ... je jim zaručeno zejména právo vytvářet přiměřené způsoby výuky svého mateřského jazyka a právo zakládat a udržovat své vlastní hospodářské, vzdělávací, kulturní a náboženské instituce, organizace a spolky.“ (Gabal, 1999, s.27.)

Další úprava přístupu Českého státu k menšinám je obsažena zejména v Zákoně č.273/2001Sb., o právech příslušníků národnostních menšin. Dotační politiku (prostřednictvím ministerstva kultury a školství) upravují další podzákoné normy. Ze slovenské strany upravuje vztah Slovenské republiky ke své menšině Zákon o Slováčích žijících v zahraničí. (Zákon 474/2005 Zb.) Na základě tohoto zákona byl k 1. 1. 2006 zřízen *Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí* s vlastní dotační politikou. Od vstupu Slovenska a Čech do Evropské unie určují značnou část vztahů mezi ČR a SR a jejich menšinami evropské normy.

¹⁶ Zákon č.235/1995 Sb., Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání smlouvy mezi ČR a SR o úpravě některých otázek na úseku matrik a státního občanství

Slovenský jazyk má v právním uspořádání České republiky mimořádné postavení, které však není systematické a nedá se říct, že jde po pouhý pozůstatek společného státu zpřed roku 1992. V mnohých ohledech je slovenština postavená na roveň českému jazyku, v některých normách není její používání vůbec vymezeno, v jiných je zase zdůrazněno upřednostnění češtiny. No ve většině případů můžeme říct, že je slovenština stanovena na roveň češtiny. Právo používat slovenštinu v úředním styku přesně upravuje již zmiňovaný menšinový zákon. (Skalský, 2005)

Finance:

Český stát podporuje slovenskou menšinu zejména prostřednictvím dvou grantových programů Ministerstva kultury ČR (na podporu a rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin a na podporu kulturních aktivit národnostních menšin a grantového okruhu) a Ministerství školství, mládeže a tělovýchovy ČR (na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy). Grantové prostředky se přidělují na základě grantových konání. I některé města, např. Hl.m. Praha, Brno a další mají své vlastní cílené programy. Další zdroje získávají menšinové organizace ze Slovenska (Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Ministerstvo kultúry SR), nebo jiných programů v rámci EU, Visegrádské čtyřky a pod. (Skalský, 2006.) Příjmy pocházejí také z členských příspěvků, vlastní činnosti, vstupného na akce, které organizují a pod.

Shrnutí

V České republice žije podle oficiálních údajů více než čtvrt milionu lidí, hlásících se k Slovenské národnosti. V rámci legislativy jsou jim zaručena práva na rozvoj vlastní národnosti. V tomto smyslu je také otevřen prostor pro vznik a fungování občanských sdružení, které mohou myšlenku uchování případně revitalizace výchozích etnických a kulturních charakteristik a s nimi spojené identity naplnit. Toto je také do jisté míry podporováno i finančně, a to jak ze strany Českého státu, tak ze strany Slovenska.

3. Spolkový život Slováků v ČR

3.1. Stručná historie nejdůležitějších slovenských spolků v ČR¹⁷

Historie slovenských spolků v ČR je bohatá. Či už jako druhý státotvorný národ, anebo národnostní menšina, zakládali Slováci v Čechách mnoho studentských, kulturních, folklórních a rozličných jiných spolků. V následujícím přehledu se pokusím o stručný přehled nejvýznamnějších spolků v ČR z minulosti.

- Jednou z nejvýraznějších slovenských organizací v Čechách byl v minulosti bezpochyby **Místní odbor Matice Slovenské (MOMS)**. Ten byl poprvé založen v Praze roku 1919 a byl zlikvidován okupací v roce 1939, podruhé byl založen v roce 1950, no nevydržel ani celý jeden rok. Po vniku federace 1.ledna 1969, přišlo do Čech mnoho nových zaměstnanců ze Slovenska i s rodinami. To výrazně posilnilo slovenskou komunitu a bylo impulzem k znovu založení MOMS v Praze na Valném shromáždění 11.února 1969. Ve změněné podobě se Místní obor dodnes zachoval jako Klub slovenské kultury, který byl založen v lednu 1977. Tyto Místní obory byly zaměřené na pěstování slovenské kultury, vzdělávání, připomínání si národních tradic, vzdělávání v mateřském jazyce, posilování česko-slovenské vzájemnosti, přibližování slovenské kultury českému prostředí atd. Pokyny, materiály a osnovy získávaly z Matice Slovenské v Martině.
- V roce 1882 byl založen vysokoškolský spolek **Detvan**, jehož členy byli mnohé budoucí osobnosti slovenského politického, vědeckého a kulturního života (například M.R. Štefánik, J. Smetanay, M. Kukučín a další). Dalšími podobnými spolky byly v mezi vojnovém období například spolky **Dav**, **Mladé Slovensko**, **Tatran** a další. Tyto spolky publikovaly v časopisu *Elán*, který redigoval Ján Smrek.
- V roce 1968 vznikl **Slovenský akademický klub**, časem byl dobrovolně rozpuštěn.

¹⁷ Kapitola vznikla na základě prací Noskové (Nosková, 2008), a Skalského (Skalský,2006)

- V roce 1985 byl založen **Dom slovenskej kultúry** jako příspěvková organizace města. Dům měl svojí činností navázat na historické tradice a přenášet slovenskou kulturu do českého prostředí. Až do roku 1993 působil v rámci Domu i Klub slovenské kultury.
- Začátky folklórních souborů jsou spojeny s rokem 1969 a s členy Slovenského akademického klubu, studujícími na Vysoké škole ekonomické v Praze. Od roku 1983 existoval slovenský kroužek při folklórním souboru Z. Nejedlého. Od roku 1987 začal působit folklórní soubor **Limhora** při Dome slovenskej kultúry, osamostatnil se v roce 1993 a funguje dodnes.
- Po rozdělení Česko-Slovenska vzniklo několik nových slovenských aktivit. Koncem roku 1993 zanikl Dom slovenskej kultury a následně vznikl **Slovenský inštitút** v Praze, který je oficiální reprezentační institucí SR.

Slovenské školství v České republice

Až dosud existovala v Čechách pouze slovenská základní škola v Karviné, která vznikla v roce 1956. Vznik školy byl podnícen tím, že se v souvislosti s rozvojem hornictví přistěhovalo na severní Moravu mnoho rodin ze Slovenska. V roce 1970 zde existovaly až dvě slovenské základní školy. Snahy o založení dalších slovenských základních škol nebo dokonce gymnázií v jiných městech, se však setkaly s malým zájmem. V současnosti v Čechách slovenská škola neexistuje. Slovensko-Český klub však připravuje založení slovenské Mateřské školy v Praze. Existuje pouze univerzitní slovakistika - v Praze, Brně a v rámci bohemistiky v Olomouci.

3.2. Slovenské spolky v ČR dnes

Slovenskou menšinu v současnosti charakterizuje poměrně široké spektrum aktivit a občanských iniciativ, zejména ve formě občanských sdružení. Kolem tří nejvýraznějších menšinových spolků se zformovaly tři hlavní proudy, reprezentovány *Klubom slovenskej kultury (dál KSK)*, *Obci Slovákov v ČR (OS)* a *Slovensko-českým klubem (SČK)*. (Skalský, 2006.) I když tyto kluby mezi sebou spolupracují, podle slov vedoucího představitele jednoho z nich, mezi nimi existuje i značná soupeřivost.

Co se týče členské základny, největším je Klub slovenskej kultúry, zároveň je i nejstarším z těchto tří spolků. Zaměřuje se hlavně na oblast kulturní výměny. OS a SČK vznikly v souvislosti s rozdělením ČSFR. Obec Slovákov se zaměřuje na vybudování klasických menšinových struktur a využití menšinových prav, Slovensko-český klub si dává za cíl zvyšování česko-slovenských vztahů. Jejich programy se samozřejmě v mnohém překrývají. Dále působí v ČR mnoho menších, úže zaměřených kulturních aktivit. Značné oblibě se těší folklórní sdružení.

Při organizaci krajanské komunity sehrávají značnou roli mediální projekty. Osou mediální scény Slováků v ČR jsou společenské měsíčníky. Česká vláda podporuje tři slovenské měsíčníky, všechny jsou v podstatě kulturně-společenskými magazíny. (Skalský, 2006.)

Slovensko-český klub vydává měsíčně asi v osm tisícovém nákladu časopis **Slovenské dotyky**, který mapuje všechny aspekty slovensko-českých vztahů a představuje důležité osobnosti slovenského života v ČR. Časopis Slovenské dotyky se postupně vyvinul z časopisu Džavot, který začal vycházet v roce 1993. Časem se přejmenoval na Korene, kterých redakce po sporech odešla od vydavatele, Obec Slováků a začala pod Slovensko-českým klubem vydávat časopis Klub Korene. Podle Noskové stálo za přeměnou Džavotu pravděpodobně i to, že s jeho tehdejšími nacionalistickým zaměřením mnozí pražští Slováci ostře nesouhlasili. (Nosková, 2008.) Od roku 1997 až do současnosti vychází tento časopis pod názvem Slovenské dotyky, spolu s přílohou Literární dotyky a Programovým žurnálem Černá Labuť.

Obec Slováků vydává magazín, který by se dal charakterizovat jako krajské periodikum, úzce spjaté s klubem, pod názvem **Korene** spolu s přílohou pro děti- Korálíky.

Třetím magazínem jsou **Listy Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť**, vydává je Klub slovenskej kultúry, vychází však nepravidelně. Zabývá se politickými a ekonomickými tématy. Od roku 2004 vydává SČK spolu s PEN- kluby v obou krajinách čtvrtletník **Zrkadlenie/ Zrcadlení**. Dále vychází slovensko-český týdeník **Mosty**, který vydává sdružení Mosty.

Slovenské spolky se ve světovém měřítku sdružují v **Světovém sdružení Slováků v zahraničí (SZSZ)**. Toto sdružení vzniklo v roce 2002, od roku 2004 je členem evropské organizace ve světě „Evropané ve světě“ (ETTW). Členy SZSZ jsou slovenské spolky působící v zahraničí a osobnosti slovenské diaspory. Mezi členy sdružení patří víc než sedmdesát institucí z dvacítky krajin a mnoho individuálních členů. Ze slovenských spolků v ČR tu patří : Klub slovenskej kultury, Obec Slovákov v ČR, folklórne združenie Limbora, Slovensko-český klub a Slovenský literárni klub v ČR. Mezi dlouhodobé cíle SZSZ patří zejména zvýšení zájmu Slovenska o dva miliony Slováků žijících v zahraničí, podpora slovenských komunit a jejich užší spolupráce. Přihlásit se k členství, nebo získat aktuální informace můžou zájemci na internetových stránkách sdružení www.szs.sk.

3.3. Přehled slovenských institucí v ČR, v roce 2008¹⁸

Zcela přesný přehled slovenských institucí se dá předložit jenom velice těžko. Jako jeden z důvodů lze uvést, že mnohdy kupříkladu u folklórních spolků je těžké určit, jestli jde o čistě slovenské spolky, nebo jsou to spolky české zabývající se také slovenským folklórem. Některé spolky zase fungují pouze na regionální úrovni, kdy se jejich členové znají a předávají si informace pouze ústně mezi sebou. Dále existují spolky, které se ještě oficiálně uvádějí jako aktivně působící, ale již delší dobu vykazují pouze minimální, nebo dokonce žádnou činnost apod. V následujícím seznamu tedy uvádím spolky, které jsou uvedeny v seznamech menšinových spolků na vícero oficiálních slovenských internetových stránkách, jako i v publikacích o slovenské menšině. Nejvíce všech kulturních akcí je organizovaných v Praze, v mnoha menších městech prezentace slovenské kultury a slovenské kluby chybí úplně.

Menšinové spolky se širší působností:

1. **Klub slovenskej kultúry.** Jeden ze tří nejvlivnějších spolků. Sídli a působí v Praze. Klub slovenské kultury je zájmové občanské sdružení Slováků žijících a působících v České republice, Čechů i ostatních příznivců slovenské kultury. Hlásí se k odkazu dobrých tradic v česko-slovenských vztazích a k odkazu krajaňských spolků a sdružení působících zejména v Praze, jako byly Detvan, Tatran, DAV, Místní odbory Matice Slovenské, Československá jednota, Československá spoločnosť a další. Na jejich činnost chce navazovat zejména v oblasti kultury, rozvíjení česko-slovenské vzájemnosti a udržování úzkých kontaktů se Slovenskem, především v oblasti kultury a umění. Platících členů má kolem 2700, aktivních méně. Klub si dává za cíl udržovat dobré česko-slovenské vztahy, prezentovat a rozvíjet slovenskou kulturu a vzdělanost v ČR. Vrcholným orgánem je valné shromáždění. Právní subjektivitu získal KSK v roce 1991. Klub spoluorganizuje Slovenský ples, spolu se Zväzom bojovníkov za slobodu organizuje akci Parník k výročí SNP, což je plavba, která má

¹⁸ Kapitola vypracovaná na základě publikace Ezzedine, Pažejová (Ezzedine, Pažejová 2006), webových stránek jednotlivých klubů a jejich stanov.

připomenout historické události v kontextu Česko- slovenských vztahů. Plavba se uskutečňuje každoročně v srpnu a je navštěvovaná známými slovenskými i českými osobnostmi z oblasti kultury a politiky. Dále klub organizuje kulturní programy spojené s prezentací významných osobností ze Slovenska. Při KSK vzniklo Dokumentačné a muzeálne stredisko slovenskej menšiny v ČR, které se zabývá dokumentací Slováků v Čechách a na Moravě. Webová stránka: www.klubsk.net.

- 2. Obec Slovákov v Českej republike.** Je klasickým spolkem příslušníků národnostní menšiny, sdružující Slováky a příslušníky příznivců Slovenska. Působí v celé ČR. Vznikl v roce 1992, vydává časopis Korene. Má regionální obce ve dvanácti městech. Program spolku je zaměřen na kulturní a občanskou emancipaci slovenské menšiny. Má kolem 130 členů. Jako svoje hlavní cíle ve svých stanovách uvádí pěstování slovenskosti, vzájemnosti Čechů i Slováků, starostlivost o Slováky v ČR, spoluúčast na řešení veřejných věcí. Klub je členem Federalistické unie evropských národností v zahraničí. K jeho aktivitám patří organizování Mezinárodního festivalu slovenského folklóru Jánošíkův dukát, nad kterým převzali záštitu ministři kultury ČR i SR. Festival se koná v Rožnově pod Radhoštěm od roku 1999. Obec každoročně uděluje Cenu Mateja Hrebendu za výrazný podíl na vytváření dobrých vztahů mezi Čechy a Slováky. Dále organizuje besedy pod názvem Klub Koreňov, koncerty i výstavy. Regionální obce organizují Dni Česko-Slovenské vzájemnosti, výstavy, plesy, folklórní akce, poznávací zájezdy, turistické i sportovní akce. V rámci OS v ČR pracuje analytická skupina, složená z intelektuálů a vědců, Slováků i Čechů.
- 3. Slovensko-český klub.** Občanské sdružení příznivců a podporovatelů vzájemnosti mezi Čechy a Slováky. Působí v Praze, regionální pobočky jsou v Brně a v Českých Budějovicích. Webová stránka www.czsk.net. (Podrobnější popis viz kapitola Slovensko-český klub)

Církevní spolky:

- 4. Slovenská evanjelická cirkev v ČR.** Je to náboženská společnost evanjelická, sdružující věřící převážně slovenské národnosti. Vznikla po rozpadu federace v roce 1993 transformací Slovenského evanjelického sboru augsburského vyznání v Praze (působil od roku 1947), jediného sboru Slovenské evanjelické církve v bývalé ČSFR na území České republiky. Dnes je nezávislou samosprávnou církví, která působí a plní své poslání na území ČR. Je řádnou členkou Ekumenické rady církví v České republice a úzce spolupracuje s ostatními sesterskými luterskými církvemi v Evropě i v zámoří. Internetová stránka: www.ecav.cz.

Obchodní spolky:

- 5. Slovensko-česká obchodná komora.** Společenství českých a slovenských podnikatelů. Byla založena v roce 1999 pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. Za svůj hlavní cíl považuje vytváření platformy pro setkávání podnikatelů, navazování kontaktů a sdružování, koordinace a hájení společných zájmů. Členy jsou více než čtyři desítky firem z obou zemí. www.scok.cz

Spolky zabývající se historií

- 6. Zväz Slovákov v Českej republike.** Dnes už málo aktivní spolek, v minulosti se výrazně podílel na vydávání knih, nejaktivnější byl v letech 1994-96. Vydává zejména historické knižní tituly.
- 7. Spolok M.R. Štefánika.** Tento spolek nemá právní subjektivitu. Je to skupina lidí, kteří se věnují historií významných osobností z historie Československa. Zaujímají se zejména o osobu M.R. Štefánika. Při významných událostech z jeho života pořádají akce. Spolupracují s obdobnou organizací v Paříži.

- 8. Historická skupina priamych účastníkov SNP.** Nemá právní subjektivitu, skupina byla založena v roce 1991. Je součástí českého Svazu bojovníků za svobodu. Jak naznačuje samotný název, skupina sdružuje přímé účastníky Slovenského národního povstání.
- 9. Spolok Detvan** Je to spolek studentů, navazující na historický slavný studentský spolek Detvan. Podle informací vedoucího představitele KSK, jako i člena Rady pro národnostní menšiny, tento spolek již v podstatě několik let nevyvíjí vůbec žádnou aktivitu. Podle svých stanov se má každý rok konat valné shromáždění, které se již dlouhou dobu nekonalo. Spolek v současnosti nepodniká žádné akce, ani setkání členů, představitel spolku už před několika lety dokončil své studia. Spolek nemá ani internetovou stránku.

Umělecké a folklórní kluby

- 10. Spolok priateľov slovenského divadla.** Je to skupina propagující slovenské divadelní umění v ČR.
- 11. Limbora,** slovenské folklórní sdružení. Občanské sdružení aktivních příznivců slovenského folklóru, jak Slováků, tak Čechů. Spolupracuje s KSK. Hlavním cílem klubu je rozvíjení a uchovávání tradičního slovenského lidového umění a jeho prezentace jak doma, tak v zahraničí. Limbora každoročně vystupuje na známém festivalu Praha, srdce národů. Internetové stránky: www.limbora.cz.
- 12. Folklórne združenie „Púčík.“** Spolek se věnuje slovenskému folklóru, členy jsou Slováci i Češi, působí v Brně. Existuje také Dětský folklórní soubor Púčík (kolem 30-40 členů) a Folklórní soubor Púčík pro mladé a dospělé (přibližně 60 členů). Folklórní sdružení pořádá různé aktivity zaměřené zejména na uchovávání a rozvíjení slovenských lidových tradic. Spolu s OS je jedním z hlavních organizátorů mezinárodního festivalu slovenského folkloru v ČR Jánošíkov dukát. Internetová stránka: www.fos.pucik.cz.

13. Další slovenské umělecké telesá: Folklórní soubor Šarvanci v Praze (www.sarvanci.cz), divadlo Café teatr Černá labuť (www.cernalabut.cz), hudobná skupina V3 pri Slovensko-českom klube, galérie napr. D+Gallery či Galéria Miro a další.

Velice zajímavá je privátní stránka www.somvpraha.sk, která dosáhla v červenci 2008 počet 4000 členů. Je to stránka Slováků žijících v Praze. Prostřednictvím stránky si členové vyměňují informace o různých formálních i neformálních slovenských akcích v Praze, organizují svoje vlastní akce (v dubnu to byla slovenská diskotéka, v červnu se chystá oslava překročení počtu členů 4000), hledají spolubydlící a spolucestující na Slovensko apod. Sdružení Slováků ve světě uvažuje o založení podobné stránky, která by spojovala Slováky žijící ve světě.

Shrnutí:

Slováci jako státoporný národ i jako národnostní menšina měli a mají možnost zapojit se do komunitního života prostřednictvím svých menšinových organizací. Historie slovenských spolků, jako i jejich dnešní nabídka je poměrně pestrá. Jejich struktura je však v čase proměnlivá, jelikož se snaží přizpůsobovat aktuální poptávce ze strany menšiny, jako i proměnlivým vnějším okolnostem, jak politickým tak společenským. Na působivosti ztrácí poněkud spolky historické, téměř vymizely spolky studentské, které byly v minulosti velice důležité. Největšímu zájmu i členské základně se těší spolky zabývající se kulturou a to jak vyšší, tak i folklórem.

4. Slovensko-český klub¹⁹

Profil spolku

Slovensko-český klub (SČK) vznikl v roce 1996, v létě tohoto roku oslaví svoje třinácté narozeniny. Jeho součástí jsou dva plně konstituované kluby- *Klub Slovenských dotykov* v Českých Budějovicích a *Klub Slovenských dotykov* v Brně, ve vícero městech a regionech působí přípravné výbory tohoto klubu. Klub spolupracuje se *Slovenským literárnym klubom* a s *Československou scénou Café Teatr Černá Labuť*, se kterými je spojuje kromě mnoha společných projektů i jejich představitelé.

Představitelé a členové Slovensko-českého klubu

Klub má přibližně 900 členů, z toho kolem 500 v Praze a dalších přibližně 400 v regionálních pobočkách v Brně, Plzni, Českých Budějovicích, Jihlavě a Kroměříži. Na čele spolku stojí výkonný výbor, který se skládá z předsedy, podpředsedy a pěti dalších členů. I když mezi členy klubu nalezneme i několik studentů, nejpočetnější část se skládá z pracujících lidí produktivního věku a to jak Slováků, tak Čechů. Je mezi nimi mnoho kulturně aktivních lidí, jako jsou spisovatelé, novináři, malíři, herci a podobně. Z těchto známých osobností můžeme pro ilustraci jmenovat například spisovatele a bývalého velvyslance SR v ČR Ladislava Balleka, spisovatelku a zároveň předsedkyni Slovenského literárního klubu v ČR Oľgu Feldekovou, spisovatele Lubomíra Feldeka, malířku a zároveň ředitelku Art City Černá Labuť Ivu Benáčkovou, dlouholetým členem byl i dnes již zesnulý, známý historik a spisovatel Vojtech Zamarovský, a jiní.

Předsedkyně SČK působí zároveň jako novinářka, šéfredaktorka časopisu *Slovenské Dotyky*, ve Výboru Rady vlády pro národnostní menšiny je předsedkyní pro dotační politiku, jako i členka komise pro spolupráci s Českou televizí, je členkou Poradní komise odboru médií Ministerstva kultury ČR, atd.

¹⁹ Kapitola je vypracována na základě internetových stránek klubu, stanov klubu, časopisu *Slovenské Dotyky*, Zborníku *Visegrad- Terra Interculturalist* a informací od představitelů klubu.

Podpředseda klubu je zároveň ekonomickým ředitelem SČK, zástupcem šéfredaktorky časopisu Slovenské dotyky, výkonným předsedou Slovenského literárního klubu v ČR, podpředsedou Česko-slovenské scény, výkonným podpředsedou Redakčního kruhu čtvrtletníku Zrkadlenie-Zrcadlení, podpředsedou Rady vlády pro národnostní menšiny a předsedou *Svetového združenia Slovákov v zahraničí* atd.

Stanovy²⁰

Ve svých stanovách se Slovensko-český klub prezentuje jako apolitické občanské sdružení. Hlásí se k česko-slovenské a slovensko-české vzájemnosti jako k živému principu, ověřenému dlouhou historií, zakořeněnému v kultuře obou národů. Kromě toho se hlásí také k principům demokracie, která respektuje práva menšin a k toleranci. Odmítá nacionalismus, dogmatismus a všechny formy intolerance. Snaží se o prohlubování vztahů mezi Slovenskou a Českou republikou. Členové a představitelé klubu chápou a popisují národní příslušnost ve svých stanovách jako významnou součást identity člověka, která obohacuje jeho samotného i společnost jako celek. Pomocí zachování identity slovenské menšiny v ČR se klub snaží prostřednictvím rozvíjení kulturních, vzdělávacích i jiných aktivit, které organizuje. Představitelé slovensko-českého klubu vidí zachování identity právě v udržování kontaktu se slovenskou kulturou a slovenským jazykem.

Cíle SČK

1. prohlubování česko-slovenských vztahů
2. zachování bilingvismu českého a slovenského národa, rozvíjení a propagování slovenské kultury v Čechách
3. intenzifikace kulturních kontaktů mezi Českou a Slovenskou republikou
4. rozšiřování ekonomických vazeb mezi ČR a SR a zlepšení vzájemné informovanosti
5. prosazování legislativních opatření, které ulehčí pobyt osob v ČR a SR

²⁰ Stanovy klubu viz příloha č.1.

Tyto stanovené cíle se členové klubu snaží dosahovat svojí publikační a ediční činností, kde na první místo kladou vydávání časopisu *Slovenské dotyky*. Dále podporou tisku, vypracováváním studií z oblasti československých vztahů, podporováním a organizováním kulturních akcí, besed, přednášek. Stejně tak i podporou školství a mládežnických aktivit v ČR a SR, přičemž chtějí dosáhnout toho, aby děti neztrácely povědomí o vzájemnosti těchto dvou národů, blízkosti jejich jazyků. Poskytují také konzultační a právní činnost jako pomoc slovenské menšině v ČR a české v SR.

Publikace

Klub vydává a publikuje již zmiňovaný měsíčník *Slovenské dotyky*, *Magazín Slovákov v ČR*, který má podporu vlády České republiky. Časopis se nevěnuje pouze slovenské menšině jako takové, ale slovensko-českým vztahům ve všech oblastech. Představuje české i slovenské osobnosti, mapuje politický život obou států, historii, legislativu, neziskový sektor, i školství. Informuje o plánovaných kulturních akcích, které klub organizuje.

Dále klub spolu vydává literární čtvrtletník *Zrkadlenie/Zrcadlení*, jehož hlavním vydavatelem je Slovenský literární klub v ČR. Objemově značně rozsáhlý čtvrtletník (200-300 stran) seznamuje se slovenskou a českou literární tvorbou. Klub vydává i divadelní ilustrovaný žurnál *Čierna labuť*.

SČK vydává knihy a to v počtu kolem čtyř až šesti titulů ročně. Jako příklad můžeme jmenovat knížky *Slovensko-české osudy*, *100+1 osobnosti české společnosti ze Slovenska*, dále *Pražské inšpirácie slovenských spisovateľov- Praha v zrkadle slovenské literatury*, *Antológia Emila Charousa o pragenziách v slovenskej literatúre* atd.

Dále se klub spolu podílí na programu internetového portálu Slováků žijících v zahraničí (www.slovacivosvete.sk), který nahradil internetový deník Slováků a Čechů ve světě (Český a slovenský svět). Realizuje televizní projekty pro Českou i Slovenskou televizi a spolupracuje s oběma veřejnoprávními rozhlasu.

Kulturní akce

Slovensko-český klub se podílí na produkci divadelní Česko-slovenské scény Café Teatr Černá Labuť, která existuje od roku 1999. Realizátorem projektu Česko-slovenská scéna jsou kromě klubu i stejnojmenné občanské sdružení a Art City. Domovskou scénou projektu je od roku 2001 moderní prostor Café TEATRU Černá Labuť v Praze. Česko-slovenská scéna jako host účinkuje i v mnohých jiných městech v Čechách a na Slovensku.

Dále klub organizuje klubové večery zaměřené na různou tematiku, rozličné odborné semináře a konference, pořádá výstavy, spoluorganizuje *Slovenský ples* v Praze i *Česko-slovenský bál* v Českých Budějovicích. V současné době připravuje euro-projekt věnovaný divadlu malých forem *Long legs of Pocket Theatre* a mediální projekt *Coloured Europe*. K akcím, které klub organizuje, patří i *Slovenský salón* v Nostickém palác (sídlo Ministerstva kultury ČR). Od konce minulého roku organizuje také *Slovensko-České večery* v Míčovně Pražského hradu, jejichž cílem je prostřednictvím kulturně-společenských akcí prezentovat slovenskou menšinu v ČR a tímto také přispívat k zlepšování česko-slovenských vztahů v spolupráci s kanceláří prezidenta republiky. Tato činnost zformovala vytvoření divadla *Míčovna/ Hraní na Hradě*. Program z podstatné části pozůstává z klíčových událostí česko-slovenských dějin, zaměřuje se však také na důležité postavy česko-slovenské historie. Vedle divadelních a literárních prezentací věnuje klub velkou část své pozornosti výtvarným výstavám.

Slovensko-český klub se snaží prezentovat slovenskou kulturu i mimo Prahu, kde je samozřejmě nejvíce dostupná. Po České republice organizuje cyklus festivalů *Dni slovenskej kultúry*, který se v roce 2008 uskuteční až ve čtrnácti českých městech, v roce 2007 se konal v jedenácti městech. Dni slovenské kultury jsou festivalem, který je zaměřen na prezentaci kulturního a společenského života Slováků. Podobné festivaly organizují menšinové spolky i v jiných státech světa s početní slovenskou menšinou, kupříkladu v Německu, Polsku, Maďarsku. Prezentuje se zde slovenské divadlo, film, knižné publikace, hudební skupiny, slovenská kuchyně a podobně. *Dni slovenskej kultúry* organizované SČK v Českých Budějovicích popsal účastník (člen Obce Slováků) jako „milý, reprezentativní a

dramaturgicky dobre zostavený výber najrôznejších predstavení, ktorý plní svoj účel bezo zvyšku. Širokým vrstvám obyvateľov mesta pripomína, že česko-slovenská vzájomnosť nie je otázkou hraníc ani štátneho usporiadania.“ (Jozef Gáfrik, 2005) Nejstarší z jmenovaného cyklu festivalů se koná každoročně v Moravské Třebové, letos se uskutečnil v dubnu. Největším je festival v Českých Budějovicích. Tento rok tu bylo na programu kupříkladu sedm výstav (obrazy, fotografie), k vidění slovenské divadelní představení či dokumentární film, jako i několik hudebních koncertů slovenských interpretů, konaly se však také haluškové závody apod. Nejvíce z těchto festivalů probíhá v měsíci česko-slovenské kulturní vzájemnosti, v říjnu.

Slovensko-český klub je spolu se sesterským Česko-slovenským klubem na Slovensku koordinátorem prezentace středoevropské literatury navenek, *Centraleuropeans in Central Europe*. Pomáhá s organizací vědomostní soutěže pro děti a mládež *Eurorebus* (www.eurorebus.cz). Dále se zapojuje do Projektu Vagon, který je věnován holocaustu. Hlavním organizátorem projektu je *Múzeum Slovenského národného povstania*, vlak křížuje české stanice po dobu tří měsíců. Klub spolupřidá projekty jako jsou *Kolokvia národnostních menšin*, nebo *Visegrad – Terra Interculturalis*, který se věnuje národnostním menšinám ve střední Evropě. V rámci projektu jsou projednávány specifika jednotlivých menšin V4 a odlišnosti v politikách jednotlivých krajín, co se týče jejich přístupu k těmto menšinám.

Legislativní aktivity

Slovensko-český klub vyvíjí také legislativní aktivity v ČR i SR (v oblasti dvojitého občanství, zdravotního pojištění, menšinové legislativy a podobně). Po rozdělení Československa se představitelé klubu zasazovali o to, aby Slováci žijící po rozdělení v Čechách a Češi na Slovensku mohli získat dvojité občanství, vzájemně si uznávaly vojenské služby, mohli vzájemně studovat na vysokých školách bez omezení apod.

V současné době připravuje klub spolu s dalšími partnery otevření první slovenské mateřské školky v Praze. K otevření školky zaručuje právní rámec podporu státu. Již vzpomínaná Evropská charta garantuje jazykovou podporu před školským zařízením pro státem uznané menšiny, ostatní prostředky budou získány

z dotací a grantů. Momentálně se proto představitelé klubu snaží zdokumentovat a zjistit zájem členů slovenské minority o slovenskou školku. Podle současných plánů by měla být otevřená od školního roku 2009/2010, plánovaná je jako slovenská školka s výukou angličtiny.

5. Časopis Slovenské dotyky

Slovensko-český klub vydává měsíčník Slovenské Dotyky (dále jen Dotyky), který je jakousi tribunou klubu. Můžeme se v něm dočíst o většině kulturních, společenských i jiných aktivitách, které klub organizuje, nebo spoluorganizuje, jako i o mnoha jiných tématech a osobnostech majících spojitost s Českem nebo Slovenskem. Proto jsem se pokusila zjistit, nakolik se v časopisu odráží naplňování cílů klubu, které si určil ve svých stanovách. Analyzovala jsem čísla 2/2007-2/2008. Důvod proč jsem zvolila tyto neobvyklé čísla (2/2007 –1/2008 místo 1/2007 – 12/2007) je ten, že poslední (a zároveň i první) číslo v každém roce vychází jako dvojčíslí.

Sledované cíle klubu:

- Zachovávání bilingvismu obou národů
- Kulturní kontakty a aktivity slovenské menšiny
- Zachování identity slovenské menšiny
- Prohlubování slovensko-české vzájemnosti, zvýšení informovanosti krajin

Cíle o ekonomické spolupráci a právního poradenství jsem po prostudování časopisů vynechala, jelikož se jim nevěnuje žádná, nebo pouze okrajová pozornost.

O časopise

Časopis Dotyky, jak již bylo výše řečeno, vychází jednou do měsíce, s finančním příspěvkem Ministerstva kultury ČR, v 8 tisícovém nákladu. Vydavatelem je Slovensko-český klub, vydavatelstvím MAC spol. s.r.o. Časopis je tištěn barevně s obsahem 24 stran (neplatí pro dvojčíslí). Distributorem je PNS, Mediaprint&Kapa, Transpress a soukromí distributoři. Časopis stojí 18 Kč, pro předplatitele 10 Kč. Starší ročníky jsou dostupné na internetových stránkách SČK www.czsk.net.

Šéfredaktorkou časopisu je Nad'a Vokušová, která je zároveň předsedkyní Slovensko-českého klubu, jejím zástupcem je zároveň i 1. podpředseda SČK

Vladimír Skalský. Redakce časopisu má 13 členů, je však otevřen i dalším přispívatelům.

Struktura časopisu není zcela závazná, ale obsahuje pravidelné rubriky. K těmto pravidelným rubrikám patří *Úvodník*, který je důležitou součástí časopisu, věnující se často právě slovensko-českým vztahům a problémům. Autoři se tu zabývají tématy, která bezprostředně souvisí s ideovým směřováním Slovensko-českého klubu (kupříkladu nedostatkem slovenštiny na českých školách,²¹ dobrým sousedstvím Čechů a Slováků²² apod.). V úvodníku redakce ovšem i reaguje na články z českých periodik, které se týkají česko-slovenských vztahů.²³ *Mesiac na Slovensku* je název pravidelné rubriky, nacházející se na druhé stránce časopisu, která se věnuje nejdůležitějším událostem na Slovensku předchozího měsíce, zejména však, i když ne výlučně, politickým. Součástí této rubriky je každý měsíc také satirický článek pod názvem *...a rozum zostáva stát'*, který vtipným a kritickým způsobem komentuje slovenské události, osobnosti politiky a jejich přešlapy. Dalšími pravidelnými rubrikami jsou *Zdravotné okienko* ze strany 10, rubrika ze strany 23 s názvem *Podotyky*, a příloha *Literárne dotyky*. Každoměsíčně se v časopisu nachází také křížovka a kulturní přehled na příští měsíc.

Mezi pravidelné rubriky jsou dále zařazovány rubriky, které se věnují slovenským a českým umělcům, spisovatelům, hudebníkům, rozličným kulturním akcím, problematice menšin, reportážím o akcích, které spoluorganizoval SČK, ale i historickým událostem a osobnostem týkajících se Československa. V časopisu se seznámíme i se zajímavými místy na Slovensku.

²¹ Dotyky 3/2007 str. 1

²² Dotyky 9/2007, str.1

²³ např. Dotyky 7/2007. str.1

5.1. Zachovávání bilingvizmu

Jak se v Slovenských Dotyčích odráží cíl SČK zachovávat bilingvismus českého a slovenského národa.

Představitelé SČK vidí v postupné ztrátě srozumitelnosti češtiny a slovenštiny, která byla samozřejmá za společného státu, velkou hrozbu pro česko-slovenské vztahy. Tento problém vidí spíš na straně české, jelikož hlavně české děti přestávají slovenštině rozumět. Největší dluh mají v tomto směru české školy a veřejnoprávní média, které slovenský jazyk na rozdíl od slovenských rozhlasových a televizních stanic z velké části opomíjí.

Ve své analýze Slovenských Dotyků jsem se v rámci tohoto cíle zaměřila na prezentaci a přítomnost slovenštiny v rámci časopisu obecně. Naplňování tohoto cíle by se dalo shrnout do tří hlavních bodů. Zaprvé je sledována slovenská (v menší míře česká) literární tvorba. Pozornost je věnována představení literární produkce zejména slovenských autorů. V jednotlivých číslech nalezneme odkazy na právě vydávané knihy, na akce spojené s prezentací literárních počinů. V rámci literární přílohy (*Literárne Dotyky*) jsou navíc uváděny i životopisy slovenských autorů. Zadruhé se články v časopise zabývají problematikou užívání slovenštiny ve vztahu k situaci v ČR. Příspěvky se jednak zaměřují na jazykovědnou problematiku, jednak mapují a komentují přítomnost/nepřítomnost slovenštiny v českých médiích a na českých školách. Zatřetí klub spoluorganizuje literární soutěž, o které v časopisu podrobně informuje. Samozřejmě jednotlivé body oddělují jenom pro větší přehlednost, ve skutečnosti jsou, jako i jednotlivé cíle klubu (např. rozvíjení slovenské kultury souvisí s cílem udržovat etnickou identitu apod.) mezi sebou těsně provázané a od sebe neoddělitelné.

Za samotnou prezentaci slovenštiny jako takové můžeme považovat to, že časopis vychází, téměř úplně, ve slovenštině. Ve sledovaných číslech časopisu tvořily výnimku jen tři články českých autorů ponechány v češtině.²⁴ Dvě z nich se nacházejí rubrice *Podotyky*, tyto krátké texty pochází z pera čtenářů Doteků. Třetím je úryvek z připravované knihy E. Lánského- Incident s politiky. V rámci snahy

²⁴ Dotyky 2/2007 s.23, 4/2007 str.23, 5/2007, s.4

klubu o zachování bilingvismu Čechů a Slováků zde může poněkud překvapit skutečnost, že veškeré rozhovory s českými osobnostmi (kupříkladu s Janem Krausem, Taťánou Kuchařovou atd.) jsou v časopisu přeloženy do slovenštiny. I když se tato skutečnost dá z části vysvětlit snahou o co nejširší prezentaci a zastoupení slovenštiny, jelikož podle slov představitelů klubu je ji ve všech českých médiích velký nedostatek, působí překládání z češtiny v tomto kontextu poněkud paradoxně.

Literatura a její autoři

Slovenským autorům věnují v *Dotycích* opravdu štědrú pozornost. Co se týče pestrosti spektra, jsou prezentováni jak moderní autoři, tak spisovatelé, které již dnes můžeme považovat za klasické. Tím je v příloze *Literárne Dotyky* věnována vždy jedna část pod názvem *Pamäti spisovateľov*. Jsou zde uváděni „klasičtí slovenští literáti“ jako kupříkladu J. Záborský²⁵, J.G. Tajovský,²⁶ Š. Bednár²⁷, F. Hečko²⁸, Z. Jesenská²⁹, L.N. Jége³⁰ apod. Ještě víc pozornosti je věnováno moderním slovenským (občas i českým) autorům jako je V.Šikulová³¹, E. Bondy³², H. Košková³³, K.D. Horváth³⁴ a jiní. Kromě životopisů a rozhovorů nalezneme v časopisu mnoho úryvků z jejich děl. Odkazy na slovenskou literaturu zaznívají i v reakcích čtenářů, které redakce otiskuje na stránkách periodika.³⁵

Časopis informuje také o literárních pořadech, jako jsou pravidelné setkání při českých a slovenských knihách, které organizuje absolvent slovakistiky FFUK³⁶. Při této příležitosti se přečítají díla současných slovenských a českých autorů. Dozvíme se i o knižních veletrzích,³⁷ při kterých redakce upozorňuje na slovenské

²⁵ Příloha Literární Dotyky 2/2007, s.IV.

²⁶ Příloha Literární dotyky 7/2007, str. IV.

²⁷ Příloha Literární Dotyky. 12/2007,1/2008. str. IV.

²⁸ Příloha Literární Dotyky,/2007, str.IV.

²⁹ Příloha Literární Dotyky, 11/2007. str.IV

³⁰ Příloha Literární dotyky, 3/2007. str. IV.

³¹ Příloha Literární Dotyky 4/2007, str. II.-III.

³² Příloha Literární dotyky, 5/2007, str.

³³ Příloh Literární Dotyky 7/2007, str. I.-II.

³⁴ Příloha Literární Dotyky, 12/2007-1/2008 str.II-III.

³⁵ Např. Dotyky 2/2007. s.23

³⁶ Dotyky, 11/2007, s. 18

³⁷ Dotyky 5/2005, s. 7, 6/2007 s.6, 12/2007-1/2008 s.15

stánky s knižními novinkami. Nalezneme zde i informace o semináři, který se konal v Slovenském institute – Čeština a slovenština 2007³⁸, nebo o ceně P.O. Hviezdoslava, udělované za celoživotní literární působení kterou v roce 2007 dostala spisovatelka a překladatelka z češtiny do slovenštiny J. Štrobková.³⁹ Informuje o knihách vydaných Slovenským literárním klubem⁴⁰ a SČK⁴¹, nebo také o slovenské knížce která byla přeložena do češtiny.⁴²

Podnět pro zájem o slovenskou literaturu v sobě nese i článek o slovenském knihkupectví v Praze.⁴³ Myšlenka ztrácejícího se bilingvizmu v ČR je zde vyjádřena pregnantně. Autor přímo poukazuje na to, že Češi čtou málo ve slovenštině v porovnání s tím, kolik čtou Slováci v češtině. Bilancuje, že v obchodě kupují lidé zejména odborné knihy, které v češtině nevyšly, v menší míře i knížky mladých slovenských autorů. Slováci chodí do obchodu málo. Malý zájem je i o překlad slovenských knih do češtiny.

Články o slovenských spisovatelích a literárních počinech se nacházejí v každém čísle a to ve větším počtu. Prezentace slovenské literatury a pobídky k četbě a zájmu o tuto oblast slovenské kultury patří k těžišti náplně každého čísla časopisu. Informace o slovenské literární produkci se totiž neobjevují pouze v čtyřstránkové příloze Literárne dotyky, ale i na hlavních stranách periodika.

Slovenština jako jazyk komunikace

Druhý bod zahrnuje příspěvky věnované slovenštině jako komunikačnímu jazyku.

V první řadě jsou do časopisu redakcí zařazovány články zaměřené na kultivaci a osvětu v oblasti slovenského jazyka. Takový je např. text o slovenštině, kde autor s pomocí synonymického slovníku dokazuje pestrost tohoto jazyka.⁴⁴

³⁸ Dotyky 5/2007, s.15

³⁹ Dotyky 2/2007, s.15, 6/2007, s.9

⁴⁰ Např. Dotyky 2/2007, s.7

⁴¹ Např. Dotyky 7/2007, s.15, 12/2007-1/2008 s.19

⁴² Dotyky 12/2007-1/2008, s.19

⁴³ Dotyky 2/2007. s. 21

⁴⁴ Dotyky 4/2007, s.18

V dalším příspěvku se můžeme dovědět o nově vydaném slovenském výkladovém slovníku⁴⁵, nebo také o Slovníku nespisovné češtiny, zabývající se argotem, slangem i přebíráním hovorových slov mezi češtinou a slovenštinou.⁴⁶

Druhá oblast zájmu směřuje k mapování přítomnosti slovenštiny v českých médiích a na českých školách. Dnešní situace je podle představitelů SČK poměrně kritická, jelikož v českém **televizním vysílání** se slovenské pořady neobjevují. V časopisu se nacházejí krátké články o společných slovensko-českých televizních projektech⁴⁷ (např. Test národa), no hlavně o českých televizních pořadech, kterých se jako host účastnila nějaká slovenská osobnost⁴⁸, co je obvykle také kladně okomentováno. Většinou tyto články informují zároveň o tom, co se v daném programu probíralo a kolik prostoru bylo těmto hostům věnováno. Problematice slovenštiny v médiích - televizi se věnuje i příspěvek čtenáře. V tomto, jednom z mála článků publikovaným v češtině, je úvaha čtenáře o nesmyslnosti a absurditě titulků ke slovenštině v českém televizním vysílání⁴⁹ a pozastavení se nad tím, že mladí Češi přestávají slovenštině rozumět.

Situaci českého **rozhlasového vysílání** hodnotí představitelé SČK lépe. V každém čísle je uvedený přehled slovenského vysílání na Českém rozhlasu pro jednotlivá česká města. Čtenář se dozví o speciálních programech, jako jsou patnáctiminutovky věnovány slovenské menšině,⁵⁰ nebo úterní publicistická hodinovka Radiožurnálu⁵¹. V listopadovém čísle byl publikován článek o připravovaném pořadu českého rozhlasu „Dni slovenské kultury na Vltavě“, ⁵² což byl speciální projekt věnovaný slovenské menšině, tedy slovenským hudebním i literárním umělcům. Součástí programu bylo také čtení slovenských literárních děl.

Velký problém vidí představitelé klubu v zastoupení slovenštiny na českých **školách**⁵³. Jelikož je podle nich důležité, aby si Slováci a Češi dál rozuměli, snaží se podnikat kroky zejména podle nich v této jedné z nejdůležitějších, momentálně však

⁴⁵ Dotyky 3/2007, s.18

⁴⁶ Dotyky 2/2007, s. 8

⁴⁷ Dotyky 12/2007- 1/2008, s.21

⁴⁸ Dotyky 7/2007, s.23, 10/2008 s.23, 2/2007, s.23, 3/2007, s.19

⁴⁹ Dotyky 4/2007, s.23

⁵⁰ Dotyky 6/2007. s. 8

⁵¹ Dotyky 6/2007. s. 8 , 11/2007, str.16

⁵² Dotyky 11/2007, str.16

⁵³ Dotyky 3/2007. str.1

i nejslabších oblastí. Snaží se zabránit tomu, aby mladí Češi přestali rozumět slovenštině. Samotný klub proto vydal v roce 2003 Čítanku slovenského jazyka pro české školy, která je v časopise zmiňována. Dále zde prezentují svoje další kroky směřující k naplnění tohoto cíle, ke kterým patří mapování situace výskytu slovenštiny na českých školách v roce 2005 spolu s návrhem možných východisek a řešení.⁵⁴ Na tento průzkum v současnosti navázal projekt na podporu slovenštiny na českých školách Katedry českého jazyka a literatury s podporou Ministerstva školství ČR.

Čtenář se doví také o setkání studentů gymnázia s dvěma mladými slovenskými autorkami, které za cílem o přiblížení slovenštiny a publikací slovenských autorů spoluorganizoval SČK spolu s Literárním informačním centrem v Bratislavě.⁵⁵

V jednom ze svých článků popisuje podpředseda klubu, jakým způsobem se on samotný snaží o malé přispění k tomu, aby české děti slovenštině lépe rozuměly, je to hlavně umožňovat jim přístup ke slovenštině a vzbudit v nich zájem o ni.

Literární soutěž:

V časopisu je prezentována pouze jedna, zato však velká literární soutěž.⁵⁶ Tuto soutěž, která nese jméno Jána Kollára, organizuje Slovenský literární klub v ČR, pod záštitou velvyslance SR v ČR⁵⁷, s podporou českých ministerstev školství a kultury a Úřadu Slováků žijících v zahraničí. K partnerům patří také SČK. V roce 2007 se uskutečnil již třetí ročník. Soutěž je zaměřena na prozaickou tvorbu ve slovenštině, nebo v češtině se slovenskou tematikou. Tvoří ji tři kategorie- žáci ZŠ, studenti SŠ a studenti VŠ do 26 let. V Slovenských Dotycích je pravidelně avizována, a jsou vyhlášeny výsledky.⁵⁸ Vyhlášení výsledků soutěže se koná za doprovodu kulturních akcí v Nostickém paláci.

Shrnutí naplnění cíle zachovávat bilingvismus:

⁵⁴ Dotyky 3/2007, s.1

⁵⁵ Dotyky 6/2007, s.17

⁵⁶ Dotyky 2/2007, s.5 , 12/2007-1/2008 str.21

⁵⁷ Až do roku 2008 to byl dnes již bývalý velvyslanec L. Ballek

⁵⁸ Vítězné texty jsou uveřejňovány v čtvrtletníku Zrkadlenie/Zrcadlení, který klub spolu vydává.

- Slovenština se reprodukuje již tím, že časopis je vydáván celý ve slovenštině. Pouze ohlady čtenářů nejsou překládány.
- Povzbuzení slovenského jazyka vidí redakce (popřípadě SČK) v četbě krásné literatury a v kontaktu s jazykem prostřednictvím médií a školy. Akademická kultivace jazyka na stránkách periodika zařazováním „jazykového koutku“ je reflektována, ale stává se spíše okrajovou záležitostí. Podnětná, byť úzce zaměřená je i Literární soutěž, která je jednou další z cest jak posílit zájem o slovenský jazyk v ČR.

5.2 Cíle zachovávat a rozvíjet kulturu

Jak se v časopisu Slovenské dotyky odráží cíle klubu rozvíjet kulturní aktivity Slováků žijících v ČR a společné česko-slovenské aktivity, jako i snaha o intenzifikaci kulturních kontaktů mezi ČR a SR.

Slovensko-český klub organizuje, nebo pomáhá organizovat, mnoho kulturních a společenských akcí, které byly popsány při charakteristice spolku. Zve do Čech slovenské umělce, kterým tak umožňuje se zde prezentovat a zároveň tím propaguje slovenskou tvorbu v ČR. Nyní se podíváme na to, nakolik se kulturním akcím a osobnostem slovenské kultury věnuje ve svém časopise.

Každé číslo časopisu obsahuje přehled kulturních akcí na příští měsíc s odkazem na ty akce, na kterých organizaci se SČK přímo podíli. Na obálce časopisu prezentuje známou slovenskou, nebo českou osobnost, které se pak v časopisu věnuje podrobněji. Ve sledovaných číslech se na obálkách objevili kupříkladu Taťána Kuchařová⁵⁹, Jan Kraus⁶⁰, Vašo Patejdl⁶¹, Iva Bittová a Ida Kellarová⁶², zpěváčka Misha⁶³, kapela Horkýže Slýže⁶⁴, Olga Feldeková⁶⁵, a jiní. Osobnostem z obálky je v časopisu věnován článek nebo rozhovor⁶⁶, u českých osobností je zdůrazněna spojitost se Slovenskem (kupříkladu Kuchařová se narodila na Slovensku, Jana Kraus má v soukromé slovenské televizi svoji vlastní talkshow a podobně).

Časopis informuje o společenských, divadelních, filmových, hudebních, uměleckých i jiných akcích, které se konají v České a Slovenské republice. Nemusí se vždy jednat o akce organizované SČK, ale taktéž i jinými kluby a organizacemi. Představuje zejména (ne výlučně) slovenské umělce, působící nejenom na Slovensku, ale i v Čechách a jinde v zahraničí.

⁵⁹ Dotyky 2/2007

⁶⁰ Dotyky 3/2007

⁶¹ Dotyky 4/2007

⁶² Dotyky 5/2007

⁶³ Dotyky 6/2007

⁶⁴ Dotyky 7/2007

⁶⁵ Dotyky 07/2008

⁶⁶ obvykle na straně 12

Co se týče **hudby**, v studovaných číslech časopisu se čtenář může seznámit s akcemi organizovanými SČK, např. Slovenské blues v Praze⁶⁷, Slovensko-český jazzový festival na Slovensku,⁶⁸ nebo s akcemi které klub neorganizuje, jako je udělování hudebních cen na Slovensku Aurel,⁶⁹ mezinárodní festival vážné hudby Smetanova Litomyšl⁷⁰ konající se v ČR a pod. Dále časopis přináší informace o vernisáži na Pražském hradě, která mapuje počátky slovenské rockové tvorby⁷¹, nebo o vánočním klavírním recitálu slovenského studenta v Praze⁷².

Přináší také rozhovory s hudebními osobnostmi, které jsou významné na slovenské i české scéně. Z českých osobností můžeme jmenovat například I. Bittovou a I. Kellerovou⁷³, jubilanta V. Mišíka⁷⁴, ze slovenských kupříkladu zpěváka působícího v Čechách i na Slovensku V. Patejdla⁷⁵, zpěvačku Mishu,⁷⁶ nebo hudebníka a moderátora televizního pořadu Q M. Bobeka⁷⁷. Nalezneme zde taktéž rozhovory a články zejména o slovenských, ale i českých operních⁷⁸, ale i folklorních⁷⁹ nebo romských⁸⁰ umělcích.

Čtenářům se dostávají pravidelné informace o plánovaných **společenských** akcích, jako jsou Československé bály a plesy⁸¹, o **divadelní produkci** s recenzemi na slovenské představení⁸² konající se hlavně v Praze. Nachází se zde články o představeních Slovenského národního divadla- baletních⁸³ i divadelních,⁸⁴ které se konají v Čechách. Akce, jako je například Slovenské divadlo v Praze⁸⁵ považuje redaktor za skvělou reprezentaci slovenského divadla a připájí recenze na

⁶⁷ Dotyky 4/2007 s. 15, 6/2007 s.11

⁶⁸ Dotyky 9/2007, s.7

⁶⁹ Dotyky 5/2007 s.18

⁷⁰ Dotyky 7/2007, s.19, 8/2008 s.18

⁷¹ Dotyky 12/2007-1/2008 s.10

⁷² Dotyky 12/2007- 1/2008 s.13

⁷³ Dotyky 5/2007, s.12

⁷⁴ Dotyky 4/2007, s.11

⁷⁵ Dotyky 4/2007, s.12

⁷⁶ Dotyky 6/2007, s.12.

⁷⁷ Dotyky 4/2007 s.19

⁷⁸ Dotyky 3/2007 s.9, 6/2007 s.3

⁷⁹ Dotyky 6/2007 s.16, 4/2007 s.6

⁸⁰ Dotyky 11/2007, s. 14

⁸¹ Dotyky 2/2007, s. 1, s.15

⁸² Dotyky 4/2007 s.5

⁸³ Např. Dotyky 4/2007, s. 7

⁸⁴ Např. Dotyky 2/2007 s.7 , Dotyky 5/2007 s.5

⁸⁵ Dotyky 4/2007, s.5

představení. Dále časopis seznamuje s projekty, organizované SČK, jako jsou divadelní představení v Míčovně Pražského Hradu⁸⁶, projekty Česko-slovenské scény Café Teatr, např. ten na kterém hostovalo Slovenské divadlo z Budapešti⁸⁷, nebo festival slovenské divadelní tvorby⁸⁸, jehož partnerem byly Slovenské Dotyky.

V časopisu se seznámíme s programem Dnů Slovenské kultury⁸⁹, dále se dovíme o folklórních festivalech jako je Jánošíkov dukát,⁹⁰ Praha srdce národů,⁹¹ Československé dni v Plzni⁹² které SČK spoluorganizuje, nebo i o jednorázových speciálních akcích, jako byla akce organizovaná Limborou, Klubem slovenské kultury, Etnicou a slovenským institutem, která byla věnována památce slovenského folkloristy, režiséra a choreografa J. Ševčíka.⁹³

Vedle informací z divadelní scény dostává čtenář informace o **filmových** novinkách a událostech, jako je Karlovarský festival,⁹⁴ Febiofest,⁹⁵ Mezinárodní festival dokumentárních filmů,⁹⁶ Filmový festival v Trenčíně,⁹⁷ Dni evropského filmu.⁹⁸ Časopis přináší informace a recenze na nové slovenské filmy,⁹⁹ článek o slovenských herečkách, které často hrají v českých filmech. Neopomíjí uvést i úspěch těchto umělkyně, které získávají ocenění jako je Český lev.¹⁰⁰ Časopis přináší i profily známých slovenských herců (M. Zednikovič¹⁰¹, R. Pomajbo¹⁰², Lasica¹⁰³ - prostřednictvím rozhovoru s jeho matkou, S. Dančiak¹⁰⁴ a jiní) a režisérech (Bednárík),¹⁰⁵ dokumentaristech (Barabáš)¹⁰⁶ atd.

⁸⁶ Dotyky 12/2007, s.6

⁸⁷ Dotyky 10/2007 s.15

⁸⁸ Dotyky 10/2007 s.14

⁸⁹ Dotyky 05/2007 s.6 , 08/2007 s.15 , 3/2007 s.6

⁹⁰ Dotyky 09/2007 s.4

⁹¹ Dotyky 7/2008, s.20

⁹² Dotyky 02/2007 s.3

⁹³ Dotyky 2/2007 s.3

⁹⁴ Dotyky 8/2007, s.10

⁹⁵ Dotyky 5/2007, s.11

⁹⁶ Dotyky 12/2007-1/2008 s.24

⁹⁷ Dotyky 8/2008, s.20

⁹⁸ Dotyky 3/2007 s.11

⁹⁹ Dotyky 4/2007 s.21 , 3/2007 s. 11

¹⁰⁰ Dotyky 4/2007, s.14

¹⁰¹ Dotyky 6/2007, s.19

¹⁰² Dotyky 07/2007 s.21

¹⁰³ Dotyky 08/2007 s. 3

¹⁰⁴ Dotyky 5/2007 s.3

¹⁰⁵ Dotyky 07/2007 s.19

¹⁰⁶ Dotyky 12/2007- 01/2008 s. 3

Četné jsou články týkající se slovenských **umělců**, jako jsou fotografové,¹⁰⁷ sochaři,¹⁰⁸ umělecký šperkaři,¹⁰⁹ malíři¹¹⁰ (také článek o české malířce žijící na Slovensku)¹¹¹, výtvarníci¹¹² a jejich české výstavy, či už v Slovenském institutu, Café Teatru¹¹³ nebo v rámci Dnů Slovenské kultury a jiných. V rámci časopisu jsou občasně publikovány i fotografie děl některých z těchto umělců, se kterými se čtenář takto může blíže seznámit. Nalezneme zde také informace o výstavě Warholových obrazů v Kampě,¹¹⁴ nebo o nové knize fotografií *Iné Slovensko*,¹¹⁵ ale i o architektonických památkách,¹¹⁶ o slovenských kněžích v ČR¹¹⁷ atd.

V časopisu se nacházejí, i když v menší míře, články týkající se **sportu**, kde můžeme zařadit článek o paraglidingu,¹¹⁸ rozhovor se slovenským závodníkem rely,¹¹⁹ hokejistou¹²⁰ apod.

Své místo zde mají i články z **historie**, zejména týkající se Československé historie,¹²¹ kupříkladu článek o deportaci Maďarů z Jižního Slovenska do Čech,¹²² o A. Hlinkovi,¹²³ M.Hodžovi,¹²⁴ Chartě 77¹²⁵ o Slovenském národním povstání¹²⁶ apod.

V jednom úvodníku se autor zabývá tím, jak česká a slovenská vláda podporují kulturu. Tuto podporu, v jejímž rámci je realizováno i mnoho projektů SČK, považuje za nedostatečnou. Podobně i grantové programy pro národnostní menšiny v rezortu kultury, ze kterých je podporován například také časopis Dotyky a které nebyly navýšené už v pěti předchozích vládních rozpočtech. K zvyšování kultury a

¹⁰⁷ Dotyky 4/2007 s.24 , 2/2007 s.6, 9/2007, s.23

¹⁰⁸ Dotyky 9/2007, s.24

¹⁰⁹ Dotyky 07/2007 s.24

¹¹⁰ Dotyky 08/2007, s. 19. 08/2007 s.11

¹¹¹ Dotyky 11/2008, s. 24

¹¹² Dotyky 2/2007 s. 24 , 10/2007 s. 24

¹¹³ Dotyky 09/2007 s.13

¹¹⁴ Dotyky 8/2007, s.15

¹¹⁵ Dotyky 2/2007 s.18

¹¹⁶ Dotyky 02/2007 s.14

¹¹⁷ Dotyky 8/2008, s.23

¹¹⁸ Dotyky 05/2007 s. 19

¹¹⁹ Dotyky 05/2007 s.19

¹²⁰ Dotyky 10/2007, s.12

¹²¹ Dotyky 08/2007 s.8

¹²² Dotyky 10/2008, s.17

¹²³ Dotyky 11/07 s.4 a reakce na něj 12/2007 s.17

¹²⁴ Dotyky 4/2007, s.17

¹²⁵ Dotyky 10/2007, s.7, 2/2008 s.10

¹²⁶ Dotyky 8/2007 s.16

vzdělanosti, která s ní souvisí, je podle něj potřeba navýšit finance státního rozpočtu pro kulturu, požadované jedno procento má být dosaženo nejpozději do roku 2010.¹²⁷

Shrnutí naplňování cílů rozvíjet a intenzifikovat kulturní kontakty

1. Co se týče rozvíjení kultury, Slovensko-český klub v Dotycích poskytuje kulturním informacím a přehledům mnoho prostoru. Seznamuje s významnými akcemi pořádanými na Slovensku i v Čechách, představuje zejména slovenské, ale i české umělce. Ve větší míře se zabývá tzv. „vyšší kulturou“ jako je divadlo, hudba, výtvarné umění, na kterých organizačně spolupracuje, autoři však nezapomínají seznámit a informovat čtenáře také s lidovými umělci a folklórními akcemi, které v Čechách nebo na Slovensku probíhají.
2. Intenzifikaci kontaktů lze taktéž spatřovat v organizování akcí a v informování o společných česko-slovenských akcích, v „pozvánkách“ na slovenské i české výstavy a umělecká setkání a v seznamování s umělci obou zemí, s odkazem na jejich provázanost s oběma zeměmi.

¹²⁷ Dotyky 10/2007, s.1

5.2. . *Zachovávání identity*

Jak je v časopisu naplňován cíl o zachování identity slovenské menšiny v České republice.

Cíl klubu zachovávat slovenskou identitu vychází také z předpokladu, že identifikace se skupinou a pocit příslušnosti k sociálnímu prostředí, ve kterém člověk žije, pomáhá sebe uvědomování a hledání místa v prostředí. Etnická identita je teda úzce spojená i se sociální výměnou, vztahy jednotlivců mezi sebou, jako i jednotlivců a sociálních skupin. (Výrost, Bačová, 1996.) Kromě definování etnicity na základě objektivních kritérií (společný původ, území, jazyk, kultura, historie, náboženství, atd.) je však důležitá také sebeidentifikace, ztotožnění se jednotlivce s etnickým společenstvím.

Možnost tohoto podílení se na životě skupiny nabízí klub už jenom svou existencí a otevřeností novým členům. Časopis samotný poskytuje kontakt se životem menšiny, nebo alespoň její části. V rámci časopisu můžeme spatřovat naplňování cílu k podpoře a udržení identity již v analýze naplňování předchozích bodů a to v kontaktu se zemí původu, s jejím jazykem a kulturou. SČK ve velkém rozsahu (to platí zejména pro Prahu) umožňuje Slovákům žijícím v Čechách blízký kontakt se svojí kulturou a jazykem prostřednictvím četných akcí které organizuje. Jako menšina mají Slováci možnost se účastnit přednášek ve slovenštině, hudebních a divadelních představení, klub jim umožňuje a zpřístupňuje slovenskou literaturu a informace ze Slovenska.

Kromě toho poskytuje časopis *Dotyky* informace o státní politice SR pro Slováky žijící v zahraničí,¹²⁸ o Světovém sdružení Slováků v zahraničí¹²⁹ sdružující Slováky v celosvětovém rozsahu. Dále klub vyvíjí a informuje v časopisu o otázce menšin,¹³⁰ o úsilí zlepšovat jejich postavení, o seminářích a akcích, které jsou pro ně organizovány, jako je kupříkladu Visegrad- Terra Interculturalis,¹³¹ nebo Festival

¹²⁸ *Dotyky* 8/2008 s.1

¹²⁹ *Dotyky* 9/2007 s.1,

¹³⁰ *Dotyky* s.11/2007 s.15,

¹³¹ *Dotyky* 11/2007, s.1

slovenskej mládeže¹³², i o aktivitách ktoré vykonal, aby bolo umožnené získať dvojí (české a slovenské) občanství. Neobjevují se zde texty, které by aktivovaly slovenskou menšinu na obranu výchozí identity.

5.3. *Prohlubování vzájemnosti a zvýšení informovanosti*

Jak se v časopisu odráží cíl o prohlubování slovensko-české vzájemnosti a zvýšení informovanosti krajin

Autoři publikující pravidelně v časopisu se k zdůrazňování o blízkosti slovenského a českého národa opakovaně vracejí. Úzký vztah mezi oběma národy zdůrazňují jak prostřednictvím medailónků osobností, které mají vazbu na obě země, tak odkazy na společnou minulost a do jisté míry i budoucnosti krajin. Vzájemnost je budována na obrazech místa původu osobností a místa jejich působení, dále na společných aktivitách Čechů a Slováků, jak kulturních tak ekonomických, migrací mezi těmito dvěma státy a společnými historickými událostmi, které ovlivnily obě země (jako je kupříkladu Charta77). Dotyky zvyšují informovanost Čechů o slovenské kultuře organizováním četných akcí a zpřístupňují jim slovenskou kulturu, zejména akcemi jako jsou již zmiňované Dni slovenské kultury apod.

¹³² Dotyky 8/2007, s.7

5.4 Shrnutí analýzy časopisu *Slovenské Dotyky*

Dotyky poskytují zprostředkovaný obraz Slovenska. Jejich těžiště je v oblasti **kultury** a v prohlubování a prožívání slovenské identity v Čechách skrze pěstování **jazyka**. Okruh svých zájemců vymezuje zejména, i když ne výlučně, na lidi se zájmem o vyšší kulturu.

Kulturu, které je v časopisu poskytován prostor, můžeme rozdělit na dvě oblasti. První, vyžadující aktivní účast aktérů, zde patří kupříkladu divadelní představení, koncerty a výstavy. Širokým a pestrým spektrem nabídky těchto aktivit tak SČK prostřednictvím svého časopisu vyzývá k aktivní účasti lidí všech generací na těchto akcích. Druhá oblast je pasivní, týkající se literární produkce, která může probíhat v jakémkoliv čase, který si jedinec volí sám.

Časopis není speciálně a úzce zaměřen na specificky vymezenou část slovenské menšiny, na konkrétní věkovou kategorii, nebo pouze na menšinu samotnou, o čem svědčí i reakce českých čtenářů, které se tu objevují.

6. Zájem o slovenské spolky v ČR ze strany českých Slováků

Dosah fungování institucí, které by se konstituovaly na principu společných slovenských východisek, má podle odborníků limity. Již Sokolová na konci 90. let 20. století upozorňovala, že zatím neexistuje výrazně národně-kulturní instituce Slováků v ČR, která by v mimopražských centrech dokázala účinněji podchytit kulturní život slovenské menšiny. Proto si klade otázku, s jakým zájmem se tyto organizace v současnosti setkávají. „O faktu, že se prozatím ve výraznější podobě nezformovaly menšinové představy Slováků, svědčí postoj k tvorbě národnostní politiky jak ústředními, tak regionálními výzkumy.“ (Sokolová, 1999, s.136.) O působnosti či účelnosti národnostních organizací se názory liší. „Jen 16 procent je považuje za účelné, 24 o nich neví, 14 se nechce vyjádřit a 25 procent nemá názor.“ (Sokolová, 1999, s.136.) Podle Sokolové je však potřeba brát v úvahu specifické potřeby Slováků v Českých zemích, i když je jejich soužití s majoritou bezkonfliktní. Tendence po potřebě realizace kulturní, jazykové a v národním jazyce i potřeba národní sebeidentifikace bude podle ní „sílít úměrně tomu, jak bude postupně u mladší generace zanikat vědomí návaznosti na společný stát, vědomí blízkého zázemí tvořeného vlastním národem žijícím dříve v jednom státě.“ (Sokolová, 1999, s.137)

Podobné otázky si klade i Nosková a to konkrétně, jakým směrem by se měly do budoucna jednotlivé spolky zaměřit. „Například či problémy a potřeby Slováků v ČR treba aj naďalej hľadať len v oblasti kultúry a vzdelávania? Nie sú aj niekde inde? Napríklad v sociálnej starostlivosti? V širších druhoch osvety? Ktoré generačné a sociálne vrstvy najviac a v akom zmysle postihuje ich odlúčenosť od materinskej krajiny? Nie je oblasť kultúry a vzdelávania len jednou stranou mince a oným známym „miestom na slnci“, kde sa pomyselná ihla hľadá oveľa ľahšie ako v kope sena, alebo v temnom lese? Ako sa s týmito problémami vysporiadávali naši predchodcovia? Nezabúdame na niečo, čo im bolo vlastné a ak áno, dá sa to ešte napraviť? Sú na možnosti, ktoré nevieme alebo nechceme využiť?“ (Nosková, 2008)

6.1 Názory mladých Slováků na význam menšinových organizací

Na základě zvoleného zaměření práce jsem se tedy podívala na otázky, do jaké míry slovenští studenti českých vysokých škol, jsou nebo by mohli být, potenciaálními členy takových organizací či adresáty jejich činností

Zaměřila jsem se na 3 oblasti, které vypovídají o možnostech a vůli respondentů udržovat kontakty na principu výchozích etnických vazeb. Sledovala jsem: 1. otázku spontánního kontaktu se Slováky, 2. otázku znalosti a účasti na institucionálních aktivitách prezentovaných v kontextu existence slovenské menšiny v ČR a 3. otázku postojů k existenci menšinových organizací.

Vazby na slovenskou společnost v ČR pěstují sledovaní studenti jednak na bázi partnerství, jednak a to daleko častěji na bázi přátelství. Tedy zatímco pouze devět respondentů má za partnera/partnerku (manžela/manželku) Slováka /Slovenku, (ostatní mají Čecha, cizince či jsou momentálně bez partnera), všichni respondenti se Slováky setkávají ve svém volném čase. Přitom jen devět respondentů uvedlo, že spíše příležitostně, a ostatních 21 potvrdilo kontakt se slovenskými přáteli téměř denně. Ovšem na druhou stranu až na pět respondentů, neupřednostňují ostatní společnost Slováků před společností Čechů a tráví rádi čas ve společnosti obou. Sledovaní slovenští studenti zároveň přiznali, že se účastní neformálních společenských akcí, které nezaštiťuje žádná menšinová organizace. Tedy šestnáct respondentů odpovědělo kladně na otázku, že se na neoficiální úrovni setkávají a organizují společné akce se Slováky, dokonce i s lidmi ze stejného města (zejména Košičané, tři Bardějovčané- ti organizují každoroční setkání v Praze, tzv. Bardějovicu). Jedna respondentka bydlící na koleji uvedla k neoficiálnímu setkávání *„Neviem či keď si chlapci zo Slovenska na Jižáku (Koleje Jižní město) zriadia futbalovú ligu, či to je klub... ale tak stretávajú sa tam pravidelne, a bola som sa pozrieť na zápasy.“* (D22, žena 23)

Dvanáct respondentů odpovědělo kladně na otázku, jestli znají některé ze slovenských menšinových organizací, spolků. Jako příklady jmenovali Nadáciu pre rozvoj vzdelania (nadace, která podporuje slovenské studenty v Čechách a české na Slovensku) kterou zná osm dotázaných studentů, folklórní spolek Limbora zná šest respondentů (zejména díky její účasti na mezinárodním pražském festivalu Praha,

srdce národů), Slovenský institut (čtyři dotázaní) a Slovensko-český klub (taktéž čtyři). Třináct respondentů jmenovalo i neoficiální webovou stránku www.somvpraha.sk. Uváděli i slovenské časopisy, jako jsou Slovenské Dotyky (pět respondentů), Slovenské listy (čtyři respondenti), akce jako je Slovenský ples (sedm respondentů), slovenské evangelické bohoslužby (dva respondenti). I když se deset z dotázaných některé z akcí organizované slovenským spolkem alespoň jednou účastnilo, nikdo není členem žádného ze spolků. Čtyři respondenti však uvedli, že přemýšlejí nad tím, nějaký spolek v blízké době vyhledat. Jedna respondentka uvedla jako odpověď, jestli je členkou spolku „Bohužial nie“. Dá se tedy říct, že pět dotázaných deklarovalo zájem o členství v menšinové organizaci.

Tři čtvrtiny dotázaných čtou slovenský tisk, alespoň v elektronické podobě, anebo poslouchají slovenská rádia. Osm respondentů navštěvuje pravidelněji (několikrát do roka) slovenské divadelní představení a koncerty, anebo české divadelní představení s účastí slovenských herců.

Na otázku, zda-li by se zúčastnili nějaké akce jenom z důvodu, že je organizovaná pro Slováky v ČR, kladně odpovědělo jenom šest respondentů. Devatenáct uvedlo, že hlavním důvodem návštěvy akce by bylo její konkrétní zaměření. To že by je organizovali Slováci v ČR, berou jako dobrou propagaci slovenské kultury, zpestření a příjemnou možnost se setkat a poznat víc Slováků v ČR, není to však hlavní důvod pro účast. Často se vyskytovaly odpovědi typu „*to že to organizuje slovenský spolok, by bolo veľmi milé zistenie, ale nie rozhodujúce.*“ (D12, žena 24 let) a „*Dôvod by bol spoznať nových ľudí zo Slovenska žijúcich v ČR. Aj to by ma zaujalo, že je pre Slovákov*“ (D21, žena 25) U většiny respondentů to tedy nebyl stěžejní, ale i tak zajímavý důvod. Pět respondentů uvedlo, že necítí žádnou potřebu se organizovaně a ve větším setkávat s ostatními Slováky na základě společné národnosti.

Dále jsem se snažila zjistit, v čem vidí význam menšinových organizací a jestli jsou pro ně důležité z hlediska udržování povědomí příslušnosti k slovenskému národu, i když se jich třeba sami neúčastní. Dvacet dva respondentů uvedlo, že osobně vidí v menšinových organizacích nějaký přínos pro Slováky v ČR. Jejich smysl viděli v udržování slovenských tradic např.. „*takéto spolky sú formou*

udržiavania folklóru...“ (D9, žena 20) „Například v tom, že si na rôznych podujatiach môžeme pripomenúť slovenské zvyky a tradície.“ (D23, žena 20).

Jiní vidí přínos organizací v organizování společenského života „Ich význam vidím hlavne v tom, že organizujú rôzne spoločné akcie a kultúrne podujatia“ (D7, muž 21). Přičemž někteří jejich význam spojoval s možností zažít a potvrzovat si určitou kulturní blízkost a mentalitu: „Spolky sú určite dôležité, Slováci majú inú povahu, ako Česi. Človeka posmelia, podporia podľa mňa v tom, aby vystupoval tak, ako bol zvyknutý a bol hrdý na to že je Slovák.“ (D10, žena 28) „Nie pre každého je jednoduché žiť v cudzine a hlavne sa s tým jednoducho vyrovnat' bez rodiny a krajanov, s tým práve môžu pomôcť spolky“ (D8, muž 22) „Myslím si, že určite áno. Ten prínos vidím v tom, že sa môžem a v cudzej zemi stretnúť takpovediac „so svojimi“. Na chvíľu môžem mať pocit, že som doma.“ (D14, žena 21) „Viem si predstaviť, že môžu mať prínos pre Slovákov, ktorí prídu do Čiech sami a chcú sa stretávať s inými Slovákami, jest' s nimi halušky a podobne.“ (D28, žena 26) „Pomáhajú nám nezabudnúť na rodný kraj“ (D13, žena 24) V rámci této dimenze jen jeden respondent hovořil o možnosti uplatnit slovenský jazyk: „Môžem sa porozprávať v materskom jazyku, vymeniť si skúsenosti atd. (D4, žena 20) V neposlední řadě pak respondenti připomínali i vliv menšinových organizací na udržování etnické identity „A okrem toho si myslím, že je dôležité udržat' si povedomie príslušnosti k svojmu národu, samozrejme v norme. Akýkoľvek prehnany nacionalizmus je zlý.“ (D17, muž 23) „Takéto spolky sú formou udržiavania folklóru, literatúry a tým národného uvedomenia a etnickej identity.“ (D15, muž 25) Pouze jedna respondentka zmínila i význam menšinových organizací v pomoci s administrativní a legislativní záležitostmi „ pomôžu a poradia aj s tým, ako si vybaviť potrebné doklady v ČR, například daňové priznanie a iné“ (D6, žena 27).

Mezi odpověďmi se však objevily i názory, které menšinové organizace odmítly. Důvodů bylo hned několik. Pro někoho menšinové organizace v současné globalizující Evropě nemají význam: „Myslím, že v rámci EU to už v súčasnosti nie je veľmi dôležité.“ (D2, muž 27) „Pre niektorých ľudí asi majú, keď nejaké existujú, ja ten prínos ale veľmi nechápem.“ (D25, muž 26) Jiní respondenti zase nechápou, proč by měla vůbec nějaká organizace vznikat, když vše lze prožít v kontextu spontánních neformálních kontaktů: „Myslím, že dnes je v Čechách a hlavne v Prahe

tol'ko Slovákov, že aj bez slovenských spolkov títo Slováci nemajú problém udržať si svoju etnickú identitu.“(D18, žena 21) *„Podľa mňa Slováci sú takí súdržní, že sa stretávajú aj bez spolkov, ale tak tí emancipovanejší sa tak asi môžu lepšie realizovať...“* (D22, žena 23) Jedna studentka pak zpochybnila význam slovenské menšinové organizace z důvodu kulturní blízkosti s Čechy. *„Ak by som dlhodobo žila v ktorejkoľvek inej cudzej krajine, možno by som sa o podobné spolky zaujímala, ale v Čechách túto potrebu vôbec necítim a preto sa mi nezdájú byť veľmi dôležité.“* (D1, žena 24)

Moje poslední otázka byla, jaké konkrétní aktivity by je zaujaly a přiměly k návštěvě akce organizované slovenskými spolky. Nejčtenější byly odpovědi, že by se účastnili, a uvítali by zejména kulturní akce, jako jsou divadelní představení (osm respondentů), koncerty (dvanáct respondentů), výstavy slovenských umělců (čtyři respondenti). Pouze pět z nich však odpovědělo kladně, že po takových akcích aktivně pátrají na internetu, v kulturních přehledech a podobně. Dál by uvítali kupříkladu slovenskou restauraci anebo hospodu (sedm dotázaných) s nabídkou slovenských jídel, jako jsou brynzové halušky a podobně, nebo i výuku češtiny pro Slováky (tři respondenti).

Shrnutí:

Mladí Slováci žijící v Čechách mají zájem se setkávat s ostatními Slováky, ve větší míře neformálně, v okruhu známých a přátel. I tak většina z nich nezpochybňuje význam menšinových spolků. A ač jejich nabídku třeba nevyužívá, považuje ji za potřebnou a přínosnou. Většina dotazovaných studentů upřednostňuje spíše návštěvy a prezentace vyšší kultury Slováků a chápe ji také jako jednu z možných podnětů pro setkávání se na národnostní bázi. Méně často se objevil zájem o aktivity, které by zprostředkovaly vybrané slovenské kulturní prvky, které v kultuře ČR nejsou obsaženy. Minimálně se také objevily nároky po aktivitách, které by pomohly adaptačnímu procesu v ČR. Jazyk i legislativní podpora byly zmíněné pouze okrajově.

Závěr

Na závěr se podíváme na to, jestli cíle a aktivity Slovensko-českého klubu korespondují se zájmem a preferencemi oslovených slovenských studentů. Analýza činností klubu a vyhodnocení odrazu jeho cílů v časopise Slovenské Dotyky potvrdily profil občanského sdružení. Cíle, které si sledované občanské sdružení bere za své, jsou prostřednictvím časopisu naplňovány. V konfrontaci s poznatky z empirického výzkumu postojů mladých Slováků jsme dospěly k těmto závěrům.

První cíl klubu *prohlubování česko-slovenských vztahů* nebyl v otevřených odpovědích studentů přímo vyjádřen. Lze však předpokládat, že v rámci toho, že se jako jinoetnická skupina nacházejí na území jiného státu, i když třeba kulturně blízkého, je pro ně důležité určité zázemí, které i tímto způsobem toto občanské sdružení pomáhá budovat. Soudíce na základě odpovědí studentů můžeme říct, že to však není důvod, který by podněcoval jejich účast v slovenských menšinových organizacích.

Co se týče cíle *zachovávat bilingvismus českého a slovenského národa*, i když se přímá zmínka o jazyku objevila v odpovědích studentů jenom jednou, v tom, že se Slováci podle vlastních slov a většina denně, setkávají i s ostatními Slováky, lze spatřovat zájem o komunikaci s ostatními Slováky ve svém jazyce. V tomto smyslu by byla tato nabídka podnětnější zejména u těch jedinců, kteří kolem sebe nemají slovenské kamarády a partnery. O zájmu o kontakt se slovenským jazykem svědčí i fakt, že tři čtvrtiny respondentů čtou slovenský tisk. Proto vydávání tiskovin a literatury ve slovenštině garantované Slovensko-českým klubem i podobnými institucemi nachází také mezi studenty ohlas.

Cíle klubu *rozvíjet kulturní aktivity Slováků žijících v ČR a společné česko-slovenské aktivity*, jako i snaha o *intenzifikaci kulturních kontaktů mezi ČR a SR* má u slovenských studentů největší odezvu. Na otázku o smyslu slovenských menšinových organizací v České republice se nejvíce studentů vyjádřilo ve prospěch kultury. I ti, kteří nevidí v existenci těchto sdružení jiný význam, nežli právě v rozšiřování kulturní nabídky a zvaní slovenských umělců do Čech, vyjádřili

potencionální zájem se kulturních akcí účastnit, a to v případě, že by je nabídka přímo oslovila.

Cíl klubu *rozšiřování ekonomických vazeb* mezi ČR a SR a *zlepšení vzájemné informovanosti* nenašel přímé vyjádření u zkoumaného vzorku studentů. S jistou formou nadsázky je možné říct, že tyto otázky se jich tolik netýkají, neboť pro ně zatím nejsou ekonomické vztahy států přímo důležité. Otázka informovanosti pro ně není tolik podstatná, patrně z důvodu, že u většiny lze předpokládat přímý kontakt se Slovenskem, jako i fakt, že čtou slovenské noviny a časopisy a informace jim tak nechybí.

Poslední cíl *prosazovat legislativní opatření*, které ulehčí pobyt osob v ČR a SR se v přímých odpovědích objevil, i když okrajově. Pobyt Slováků v ČR byl kromě vzájemných dohod mezi státy usnadněn i vstupem SR a ČR do Evropské unie. Studentka, která vidí v těchto spolcích pomoc i ve smyslu legislativní a právního poradenství, patří mezi pracující studenty, kterých se tato otázka týká příměji nežli studentů bez zaměstnání. V tomto směru může klub naplňovat zájmy spíše jiné skupiny Slováků žijících v ČR. Dalo by se předpokládat, že se dotýká té části, která do Čech přichází za prací a s podobnými problémy se potýká nejvíc.

Můžeme tedy shrnout, že široké spektrum aktivit Slovensko-českého klubu by mohlo uspokojit zájem slovenských studentů, zejména co se týče kultury. Dotazovaný jedinci vyjádřili zájem hlavně o divadelní představení, koncerty a výstavy, takže v tomto směru je může nabídka přímo oslovit. Někteří odpověděli, že se slovenských divadelních představení, nebo vystoupení hudebních umělců i aktivně účastní, je tedy možné, že jsou mezi nimi i umělci, zváni do Čech přímo SČK. V tomto bodě je protnutí zájmů studentů a aktivit klubu zřejmý.

Možnost protnutí se nabídky klubu a zájmu studentů, lze u některých jedinců spatřovat také v zprostředkování kontaktu se slovenským prostředím a v oživování etnických kořenů. Tyto korespondence můžeme vidět i navzdory skutečnosti, že se zatím nikdo ze studentů nepřihlásil k členství žádné z menšinových organizací, a že pouze využívají jejich účelové či periodické tisky. A i když pět z dotazovaných

studentů vyjádřilo zájem stát se členy nějakého menšinového sdružení, zatím si k tomu nenašli cestu. Objevili se však i takoví studenti, pro které účast na institucionálních aktivitách pod hlavičkou menšinové organizace představuje určitý anachronismus. Nevidí v účasti na menšinovém životě smysl, i když nemůžeme říct, že by jim byli kulturní aktivity, které spolky vyvíjejí cizí. Spíše nevidí důvod a smysl v sdružování se jenom z důvodu společných etnických kořenů. Tyto lidi lze do určité míry pokládat za potenciální konzumenty aktivit spolku, ne však za jejich členy.

Studenty, kteří na otázky odpovídali, můžeme tedy z hlediska zájmu o menšinový institucionalizovaný život rozdělit na takové, kterým se nepříčí myšlenka sdružovat se na bázi společného původu a na ty, kteří to považují za určitou formu anachronismu v moderním světě. Tu první skupinu by mohla uspokojit nabídka sledované menšinové organizace, která zajišťuje jak kulturní aktivity, tak sdílení času spolu s ostatními Slováky. Pro druhou skupinu je potenciálně zajímavá pouze nabídka organizování kulturních aktivit.

Otázkou zůstává, jak tuto nabídku reálně spojit se zájmem studentů. Podle jejich vlastního vyjádření, mají studenti pouze málo informací o podobných kulturních aktivitách organizovaných menšinovými organizacemi. Když jsem se na tuto skutečnost ptala v neformálním rozhovoru představitele SČK, odpověděl, že akcí se skutečně účastní pouze malé množství studentů vzhledem k ostatním skupinám příslušníků menšiny. Spolek však zatím nevyvíjí přímé úsilí tuto skupinu oslovit, i když tento krok do budoucna nevyklučuje.

Bibliografie

Literatura

- Bittnerová, D. Moravcová, M. (2005) Kdo jsem a kam patřím? Praha , Sofis.
- Disman, M. (2002) Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha, Karolinum
- Ezzeddine, P. Pažejová, L. (2006) Slovenská menšina a migranti v ČR. In: Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů. Sociologické studie 06/10. Praha, Sociologický ústav AV ČR.
- Hendl, J. (2002) Kvalitativní výzkum. Základy metody a aplikace. Praha, Portál.
- Hroch, M. (2005): Národ jako kulturní konstrukt? In: *Lidé města* 3/2005-17, Praha: FHS UK. str.7-38
- Gabal, I. (1999) Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace. Praha: G plus G
- Gráfik, J., (2005) Dni Slovenskej kultúry v Českých Budejoviciach, Časopis Korene II. (3): 11- 12
- Kymlicka, W. (2001): Politics in the vernacular: nationalism, multiculturalism and citizenship. Oxford, Oxford University Press
- Leontiyeva, Y. (ed.), Ezzeddine-Lukšíková,P., Hirt T., Jakoubek, M., Kocourek, J., Pažejová,L. (2006) Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů. Sociologické studie 06/10. Praha, Sociologický ústav AV ČR.
- Lipták, P., (2006) Národnosti v České republice- charakteristiky, zkušenosti, problémy, In Skalský V., Zborník z medzinárodnej konferencie o národnostných menšinách Visegrad – Terra Interculturalis, Praha, Slovensko-český klub, 65-73
- Moravcová, M. (2008), Postavení národnostních menšin, [cit. 7. 6. 2008]. Dostupné z

<www.fhs.cuni.cz/kos/kestazeni/ttexty/moravcova_o_postaveni_narodnostnic_h_mensin.doc>

- Nosková H.,(2008), Klub slovenskej kultúry v Prahe, Z histórie a súčasnosti Klubu slovenskej kultúry v Prahe , [cit. 2. 6. 2008]. Dostupné z: <<http://www.klubsk.net/Clanky/BratKSK.pdf>>
- Prívarová, V., (2006), Politika Slovenskej republiky v oblasti starostlivosti o Slovákov, In Skalský V., Zborník z medzinárodnej konferencie o národnostných menšinách Visegrad – Terra Interculturalis, Praha, Slovensko-český klub, 7-9
- Skalský, V. (2005), Slovenčina v českom právnom pozadku, Relikt, alebo druhý jazyk?, Dotyky V. (7) 2-3.
- Skalský, V., (2006), Situácia slovenskej národnostnej menšiny v ČR, In Skalský V., Zborník z medzinárodnej konferencie o národnostných menšinách Visegrad – Terra Interculturalis, Praha, Slovensko-český klub, 51-65.
- Sokolová, G., 1999, In Gabal Etnické menšiny ve střední Evropě : konflikt nebo integrace. Praha: G plus G, 120-140
- Stehlíková, (2008), Lidské práva a národnostní menšiny, [cit. 10. 6. 2008], Dostupné z <<http://www.vlada.cz/cs/vlada/clenove/stehlikova/uvod/default.html>>
- Sulitka, A.,2006, Situace národnostních menšin v České republice, [cit. 3. 6. 2008]. Dostupné z <http://www.mv.cz/azyl/integrace2/nks01/prispevek2.pdf>
- Výrost ,J.-Bačová,V., (1996) Medzigeneračné súvislosti sociálnej identity vybranej vzorky obyvateľstva Slovenska. In.: V.Bačová (Ed.) Historická pamäť a identita. Spoločenskovedný ústav SAV, Košice, 141-157

Zákony

- Zákon č.273/2001 Sb., o právech príslušníkov národnostných menšín (Zákon 273/2001Sb.)
- Zákon Slovenskej republiky č. 474/2005 Zb., o Slovákoch žijúcich v zahraničí

Analyzované dokumenty

- Časopis Slovenské dotyky (2/2007- 2/2008), Slovensko-český klub
- Česko-slovenská revue Zrkadlenie/Zrcadlení (4/2007), Slovenský literární klub v ČR
- Informačný leták k 10. Výročí Česko-slovenského klubu (2005), Slovensko-český klub

Internetové stránky

www.czsk.net, Slovensko-český klub, [20. 6. 2008]

www.czso.cz, Sčítání Lidu 2001, [20. 5. 2008]

www.ecav.cz, Evangelická církev, [4. 5. 2008]

www.klubsk.net, Klub slovenskej kultúry, [4. 5. 2008]

www.limbora.cz, Limbora

www.mvcr.cz, Ministerstvo vnitra, Podmínky udělení státního občanství, [17. 5. 2008]

www.scok.cz, Slovensko-česká obchodní komora [5. 6. 2008]

www.slovaci.cz, Obec Slovákov, [5. 5. 2008]

<http://www.slovacivosvete.sk>, Internetový portál Slovákov žijúcich v zahraničí [3.6. 2008],

www.somvprahe.sk, [8. 5. 2008]

www.szs.sk, Svetové zruzenie Slovákov v zahraničí [cit. 5. 6. 2008]

www.vlada.cz, Národnostní menšiny, Rada vlády pro národnostní menšiny [cit.2.6.2008]

www.verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz, Evropská Charta regionálních či menšinových jazyků, [cit. 10. 5. 2008]

Přílohy:

Príloha: Stanovy KSK

Činnosť Klubu smeruje k napĺňaniu nasledujúcich cieľov:

- a. mapovanie česko-slovenskej a slovensko-českej vzájomnosti ako historického fenoménu a jej všetranné prehlbovanie v súčasnosti a pre budúcnosť;
- b. zachovávanie bilingválnosti českého a slovenského národa, a to i medzi príslušníkmi najmladšej generácie, v tejto súvislosti sa Klub zasadzuje za dostatočné zastúpenie slovenčiny v českých médiách a školstve;
- c. intenzifikácia kultúrnych kontaktov medzi ČR a SR;
- d. rozširovanie ekonomických väzieb medzi ČR a SR a dosiahnutie takého legislatívneho stavu v tejto oblasti, ktorý by v maximálnej miere uľahčoval pohyb tovaru, kapitálu a pracovných síl medzi týmito dvoma krajinami;
- e. zlepšenie informovanosti medzi ČR a SR, jednak informovanosti sprostredkovanej médiami, jednak informovanosti o dejinách a reáliách partnerského národa, sprostredkovanej prostredníctvom školstva;
- f. zachovávanie identity slovenskej menšiny v ČR;
- g. rozvoj aktivít Slovákov žijúcich v ČR, na prvom mieste kultúrnych;
- h. rozvoj spoločných česko-slovenských a slovensko-českých kultúrnych i iných aktivít;
- i. dosiahnutie čo najpriateľnejšieho cudzineckého režimu pre občanov SR žijúcich v ČR, presadzovanie takých legislatívnych opatrení, ktoré by čo najviac uľahčovali pohyb osôb medzi oboma štátmi.

Klub presadzuje hodnoty a napĺňa ciele obsiahnuté v týchto stanovách predovšetkým prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- a. vlastnou publikačnou a edičnou činnosťou, na prvom mieste vydávaním časopisu Slovenské dotyky, Magazínu Slovákov v ČR;
- b. podporou periodickej i neperiodickej tlače a elektronických médií zodpovedajúcich duchu týchto stanov;

- c. vypracúvaním štúdií z oblasti česko-slovenských a slovensko-českých vzťahov a informovaním verejnosti o ich obsahu;
- d. podporou kultúrnych i iných aktivít napomáhajúcich prehĺbovaniu česko-slovenskej vzájomnosti;
- e. organizovaním vlastných kultúrnych podujatí zodpovedajúcich duchu týchto stanov;
- f. organizovaním besied, prednášok a seminárov na témy, súvisiace s hodnotami a cieľmi obsiahnutými v týchto stanovách;
- g. podporou školstva a záujmových detských a mládežníckych aktivít v ČR i SR, smerujúcou k tomu, aby české a slovenské deti nestrácali povedomie o česko-slovenskej a slovensko-českej vzájomnosti, ako aj o jazyku, kultúre a reáliách partnerského národa;
- h. príležitostným bezúplatným poskytovaním právnej a inej odbornej pomoci v oblasti česko-slovenských a slovensko-českých vzťahov fyzickým i právnickým osobám; konzultačnou činnosťou smerom k normotvorným a mienkotvorným subjektom.

Dotazník

Spolkový život Slovákov v ČR

Prosím Vás o vyplnenie dotazníku, ktorého účelom je zmapovanie slovenského spolkového života v ČR a ktorý posluží účelom bakalárskej práce študentky FHS UK.

- ***Ako dlho žijete v ČR?***

- ***Z ktorého Slovenského mesta pochádzate?***

- ***Váš partner/partnerka je:***

1. Slovák/Slovenka
2. Čech/Češka
3. Iné_-----
4. Nemám

- ***Stretávate sa vo svojom voľnom čase v Čechách s ďalšími Slovákmí?***

1. Áno: a. denne b. príležitostne c. skôr náhodne
2. Nie

- ***Vo svojom voľno čase dávate prednosť spoločnosti:***

1. Slovákov
2. Čechov
3. Nerozlišujem to

- ***Kupujete si v Čechách slovenskú tlač?***

1. Áno: a. noviny b. časopisy c. knihy
2. Nie

- ***Ste členom nejakého slovenského spolku v ČR?***

1. Áno (akého)_-----
2. Nie

- ***Zúčastnili ste sa niekedy akcie organizovanej pre slovenskú menšinu?***

1. Áno (akej)_-----
2. Nie

- **Zúčastnili by ste sa nejakej akcie práve z dôvodu že je zameraná na slovenskú menšinu?**
 1. Áno
 2. Záleží od typu akcie
 3. Nie
 4. Neviem

- **Poznáte nejaké inštitúcie, spolky, ktoré sú zamerané na stretávanie sa, pomoc a kultúrne akcie Slovákov v Čechách?**

- **Poznáte nejaké aktivity spojené s činnosťou týchto spolkov organizovaní pre slovenskú menšinu v ČR?**

- **Aké slovenské aktivity by ste v Čechách uvítali? Prosím popíšte:**

- **Ste (prosím zakrúžkovať):**
 1. Muž
 2. Žena

- **Váš vek?**

Ďakujem!